DET GÖRS INTE PÅ EN KAFFERAST DIREKT

– FÖRSKOLECHEFER OCH FÖRSKOLLÄRARES TANKAR KRING ARBETET MED NYANLÄNDA BARN OCH FAMILJER I FÖRSKOLAN

Kandidatuppsats
Pedagogiskt arbete

Ida Gustafsson
Ida Mårtensson
Josefine Troli

2016-FÖRSK-K125

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskollärarprogrammet, Högskolan i Borås
Svensk titel: Det görs inte på en Kafferast direkt – Förskolechefer och förskollärares tankar kring arbetet med nyanlända barn och familjer i förskolan
Engelsk titel: It's not something you just do on a coffee break – Preschool teachers' thoughts about the reception of, and working with, immigrant children and their families in preschool.
Utgivningsår: 2016
Författare: Ida Gustafsson, Ida Mårtensson, Josefine Troli
Handledare: Mary Larner
Examinator: Richard Baldwin
Nyckelord: Nyanlända, Flyktingbarn, Mottagande, Inskolning, Utbildning

---

Sammanfattning

Studiens syfte var att undersöka hur förskollärare och förskolechefer resonerar kring förskolans arbete med nyanlända flyktingbarn samt vilka typer av verktyg som förskolechefer och pedagoger fått ta del av utifrån, och hur mottagandet av barnen och föräldrarna går till. Vi ville ta reda på hur pedagoger och förskolechefer ser på arbetet med nyanlända barn i verksamheten, hur de kände inför mottagandet av dessa barn, samt om de hade några speciella hjälpmedel till hands.

Genom intervjuer som kvalitativ metod har vi samlat in vårt underlag och i studien deltog sju förskollärare från fem förskolor, samt sex förskolechefer, samtliga respondenter från tre större kommuner. Resultatet har sedan jämförts med tidigare forskning kring ämnet.

Resultatet visade att den information och de resurser som förskolorna får ta del av inte alltid räcker till, och det saknas tillräcklig kunskap för att kunna hantera situationer som kan uppstå i samband med mottagandet av nyanlända flyktingbarn i förskolan. I resultatet har det även visat sig att modersmålsläraren är en viktig resurs som inte får negligeras.

Abstract

This study was made as a result of the current immigrant situation in Sweden, and showcases the thoughts and reactions of seven preschool teachers from five different preschools, aswell as six principals all from within three municipalities in Sweden.

The purpose of the study was to find out what the preschoolteachers and principals thoughts were on the reception of immigrant refugee children into preschool and what sort of external resourses they may or may not have access to.

Through interviews and research we have gathered the information we needed to conduct this study, and the results show that the information given to the preschoolteachers and principals is, for the most part, not enough, and even though they do the best they can, they feel a lack of the knowledge needed to handle the situations that may arise during the recieving of immigrant refugee children and their families into preschool. we have also noted that the native language teachers are an important resource, and that they should not be neglected.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning ... 3

Syfte ... 3

Förklaring av olika begrepp ... 4

Bakgrund ... 4
- Historiskt perspektiv på invandring och mångfald i svensk förskola ... 4
- Språk och Kommunikation ... 5
- Föräldrakontakten - samarbetet mellan förskola och hem ... 6
- Kulturella skillnader ... 8
- Skolverket - Vilka hjälpmedel och resurser finns? ... 9
- Psykologiska trauman och upplevelser som kan påverka barnen ... 9

Teoretisk utgångspunkt ... 10

Metod ... 11
- Intervju som redskap i kvalitativ metod ... 11
- Urval ... 11
- Utformning av intervjufrågor ... 11
- Genomförande ... 12
- Etik ... 13
- Analys och bearbetning ... 14

Resultat ... 14
- Introduktionsenheten ... 14
- Introduktionssamtal ... 15
- Inskolning - Arbete kring inskolningen och barnens första tid på förskolan ... 16
- Kommunikation med vårdnadshavare - utmaningar och redskap för att överbygga språkbarriären 16
- Tolken och modersmålsläraren som redskap för kommunikation ... 18
- Hjälpmedel och resurser ... 19
- Svårigheter som kan uppstå ... 21
- Tankar inför framtiden ... 24

Diskussion ... 25
- Resultatsdiskussion ... 25
- Kommunikation, kulturkrockar och traumatiska upplevelser ... 25
- Arbetet Inför och under inskolningen ... 27
- Modersmålslärare och språkligt stöd ... 28
- Kulturella klyftor och interkulturalitet ... 29
- Utmaningar och förslag på lösningar ... 30
- Metoddiskussion ... 31
- Didaktiska konsekvenser ... 32
- Avslutande ord ... 33

Referenser ... 35
- Bilaga 1: Mail till Förskolecheferna ... 37
- Bilaga 2: Brev till Pedagoger ... 38
- Bilaga 3: Intervjufrågor ... 39

Inledning

Denna studie handlar om hur mottagandet av nyanlända barn i förskolan kan se ut och den blev till som en följd av den rådande flyktingkrisen i Europa. Den ökade flyktingströmmen till Sverige väckte vårt intresse kring hur detta påverkar pedagogerna i den svenska förskolan. Även om begreppet "flyktingkris" inte är något nytt, har antalet människor på flykt dramatiskt ökat under de senaste åren, och omfattningen har enligt Förenta Nationerna (UNHCR 2015) inte varit så här stor i Europa sedan andra världskriget. Det finns i nuläget inte mycket forskning kring mottagandet av nyanlända flyktingbarn i just svensk förskola, än mindre om asylsökande barn i förskolan. Enligt *Läroplanen för förskolan*(Lpfö 98 rev. 2010) bidrar den ökade rörligheten mellan nationsgränserna till att skapa en kulturell mångfald i förskolan (Lpfö s.4). Flyktingströmmen är en del av denna rörlighet och flyktingbarnen och deras familjer bidrar ytterligare till denna mångfald. Förskolan ska enligt läroplanen vara en mångkulturell plats där olikheter gynnas och alla barn, oavsett bakgrund, kön eller etnicitet ska kunna känna sig trygga. Det skall finnas i åtanke att barn har olika livserfarenheter och kommer ifrån olika levnadsmiljöer. Med den erfarenheten i sin ryggsäck försöker barnen förstå sammanhang och skapa mening (*Lpfö* s.6).

I Värdegrunden (*Lpfö 98* s.5) står det att förskolan har en skyldighet att anpassa verksamheten utifrån varje barns behov och att förskolornas resurser ska fördelas utifrån denna aspekt. Det innebär att alla barn som vistas i svensk förskola skall ges lika möjlighet att växa och lära, att få ta del av egna och andras kulturer och traditioner. Utifrån värdegrunden har förskolan även rätt till att ge stöd till de barn som tillfälligt eller varaktigt behöver mer stöd än andra. Detta stöd ska ske med hänsyn till barnets egna behov och förutsättningar.

Enligt *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet* (Lgr11, 2011), och även *Läroplan för förskolan*(Lpfö. 98, rev. 2010) ska undervisningen individanpassas, men hur görs det när det saknas ett gemensamt språk och pedagogerna inte kan kommunicera med, eller förstå elevens behov?

På de förskolor som vi har varit på, har det pratats om flyktingsituationen, och vi upplevde situationen som oviss när det kommer till hur man ska gå tillväga i mottagandet av nyanlända barn och familjer i förskolan, och det förekommer väldigt många frågor kring hur arbetet ska gå till. Upplevelsen vi har är att det saknas rätt typ av information och vägledning kring själva mottagningsprocessen. Det är därför viktigt att känna till vilken typ av information som finns, eller om det finns någon information kring hur pedagoger bör arbeta med nyanlända och asylsökande barn i förskolan. Ämnet valde vi därför, med förhoppning om att i vår framtida yrkesroll få kunskap i vad som behövs för att kunna arbeta professionellt med nyanlända barn och deras familjer.

Syfte

Vi vill studera hur förskollärare och förskolechefer resonerar kring förskolans arbete med nyanlända flyktingbarn. Vi vill även ta reda på vilka typer av verktyg som förskolechefer och pedagoger fått ta del av utifrån, och hur mottagandet av barnen och föräldrarna går till.

- Vilka typer av verktyg, resurser och hjälpmedel finns?
- Hur går mottagandet till?

Förklaring av olika begrepp

Att vara *nyanländ* är inte detsamma som att vara flykting, utan med nyanländ menas att man nyligen kommit till Sverige men orsaken till varför kan vara allt från flykt till gäststudier. I en guidebok utgiven av Göteborgs stad beskrivs begreppen som tydligt olika (Kronholm & Beckman, 2014). Vikten av att särskilja begreppen är stor, då de oftast antyder olika skäl och bakgrund till immigrering. *Flykting* är man enligt juridiken om man flytt från sitt hemland och i ett annat land fått beviljad asyl på grund av flyktingskäl och därmed fått flyktingtillstånd. Att vara *asylsökande* innebär att man sökt asyl men fortfarande inte fått något godkännande från Migrationsverket. Oavsett om man är flykting eller asylsökande har man rätt att vistas på förskolan så länge man sökt asyl. Har en familj på flykt inte sökt asyl har de enligt svensk lag ingen rätt att gå till förskolan. Dock har alla familjer på flykt rätt att vistas på den öppna förskolan som är en verksamhet där barn tillbringar tid tillsammans med sina föräldrar några timmar på bestämda veckodagar. Det fungerar precis som på en förskola, med skillnaden att barngruppen inte är fast, och barn som inte har en förskoleplats kan komma dit och träffa andra barn, och föräldrar. (ss. 6-7).

Vi är medvetna om att begreppen per definition beskriver olika livssituationer och bakgrund till deras ankomst i landet, men under studien och intervjuerna valde vi att använda begreppet "nyanlända barn". Vi har även valt att enhälligt använda begreppet "Hjälpmedel" som ett samlingsnamn för samtliga verktyg, och resurser.

För att förklara begreppet *interkulturalitet* beskriver Stier (2009) hur han ser kultur som ett levnadssätt. I detta ingår ett språk och olika symboler och människan kommer egentligen aldrig ifrån sin kultur. Han menar att när människan skapar sin identitet, följer kulturen med. Människor förflyttar sig oftare mellan gränserna numera och därför blir identiteten mer rörlig, samtidigt som man får ta del av olika kulturer och språk. Tidigare ansågs elever från andra kulturer som ett problem enligt Stier, medan de numera anses kloka och bidrar till en mångkulturell skola. Detta ses bland annat genom att skolpersonal använder orden mångkulturalitet och interkulturalitet mer nu, än vad som gjorts tidigare.

Bakgrund

Detta avsnittet berör litteratur och tidigare forskning kring mottagandet och arbetet med nyanlända barn i förskolan. Litteraturen tar upp såväl ett historiskt samhällsperspektiv, som kommunikationen mellan instutition och vårdnadshavare, kulturella skillnader, samt barns språkutveckling.

Historiskt perspektiv på invandring och mångfald i svensk förskola

Antalet invånare med utländsk bakgrund beräknades under 1990-talet vara ungefär en fjärdedel av den svenska befolkningen. Detta innebar att Sverige officiellt blev ett mångkulturellt land, där invandringen räknades som ett naturligt inslag i samhällsbilden. Detta satte press på skolan som behövde förändra verksamhetens struktur så att skolan skulle bli en välkomnande, fördomsfri miljö oavsett elevernas kulturella bakgrund. Redan på 1980-talet var skolan en mångkulturell plats och personalen behövde därför arbeta interkulturellt. Tanken var att ett interkulturellt förhållningssätt skulle gynna alla elever i mötet med olika kulturer (Eilard 2010).

Språk och Kommunikation

Avsnittet som följer beskriver hur olika forskare ser på kommunikationen och språket i förskolan och skolan. Här finns dels tankar kring utvecklingen av barns språkliga kompetens men även svårigheter som kan uppstå vid språkande hos nyanlända barn.

En av de största aspekterna kring mottagandet av nyanlända barn är språk och kommunikation. Roger Säljö (2010 s. 81) förklarar hur kommunikation och språk går hand i hand med varandra och att människan genom språket kan kommunicera våra upplevelser och observationer till varandra. Lev Vygotskij (1896-1934) beskriver språket som ”redskapens redskap” på grund utav språkets centrala plats i kommunikationen. Att inte dela samma språk kan därför innebära missförstånd, och kommunikationen blir svårare.

Språklig stimulans är en viktig pedagogisk aspekt och Ann-Katrin Svensson (2012 ss. 29-30) menar att barn är omedvetna om att språklig förmåga erhålls genom övning. Enligt Svensson behövs språklig vidareutbildning av arbetslaget för att öka kvaliteten i språkliga aktiviteter på förskolan. Barnen behöver tillfällen där de kan samtala med varandra samt utmanas med öppna frågor. Detta är särskilt viktigt för barn med annat modersmål än svenska eftersom ord kan ha olika betydelse på olika språk. Det är därför viktigt att pedagogerna finns där som stöd så att barnen ges möjlighet att reflektera kring ordens innebörd. Svensson (2012 s. 32) berättar vidare att högläsning ur böcker ett bra pedagogiskt verktyg i arbetet med flerspråkiga barn. Genom att pedagogen under boksamtalet ställer frågor till barnen får barnen möjlighet att på egen hand reflektera över bokens innehåll samt diskutera kring bilderna i boken.

Som nyanländ är lärandet av det nya språket något som har en avgörande inverkan på tillvaron i det nya landet och Juvonen (2015 s. 146) menar att detta behövs för att underlätta vistelse på skola eller förskola samt ge bättre arbetsmöjligheter för äldre nyanlända i samhället. Kommer man till ett främmande land med en annan samhällsstruktur kan det vara svårt att integreras i samhället. Detta eftersom gemensam språklig kommunikation oftast inte finns, samt att samhället och dess traditioner kanske ser annorlunda ut än vad man är van vid. Vidare påpekar Juvonen (ss. 146-148) hur det kan vara svårt för ett nyanlänt barn att bli placerat på en skola i ett land där det inte kan språket. En annan aspekt är att det sällan finns pedagoger som kan barnets språk eller att det saknas möjlighet till modersmålslärare.

Kultti (2009 s. 229) genomförde en studie i syfte att vinna kunskap om hur flerspråkighet kommer till uttryck hos barn med annat modersmål än svenska. Studien utfördes i åtta förskolegrupper och barnen i studien var två och ett halvt år gamla. Observationer som Kultti genomförde visade att barnens tillfällen att kommunicera på sitt eget modersmål var relativt få. Dessa tillfällen var beroende av att modersmålslärare fanns på plats samt utifall fler barn eller pedagoger behärskade samma språk. I övrigt fick barnen förlita sig på svenska eller ta hjälp av kroppsspråk. Kroppsspråket användes även flitigt av dessa barn som komplement för det verbala språket (s. 229). Kultti belyser även hur villkoren för kommunikation präglades utav hur barnen blev bemötta när de talade sina olika språk. Dessa villkor skapades även av barnens kamrater och lärarnas kommunikation och val av språk (s. 233).

Kultti (2009) belyser en problematik där hon betonar att förskolan både kan bidra till, men även begränsa flerspråkiga barns möjlighet till kommunikation. Om man utgår ifrån att barnen behöver språklig kompetens innan de kan samspela och skapa relationer med andra, menar Kultti att det finns en risk att man som pedagog går miste om mycket av det lärande som sker i samspelet mellan barnen. Hon poängterar att barn redan tidigt kommunicerar i syfte att skapa relationer med andra barn och detta påverkar deras inflytande och delaktighet i sin vardag på förskolan (ss.233-235).

Skaremyr (2014 ss. 36-37) utförde en studie där hon under fem månader observerade barn i två förskolor för att se hur deras kommunikation gick till. Hon deltog i olika aktiviteter men även under fri lek för att kartlägga hur kommunikationen såg ut. Under sin vistelse på förskolorna kartlade hon olika kulturella fenomen, samt det verbala språket och kroppsspråket. För att genomföra observationerna använde sig Skaremyr av dels block och penna men även av en filmkamera. Studien genomfördes under två perioder med fem tillfällen på varje förskola under varje period. Resultatet i Skaremyrs studie (2014 ss. 88-91) visade att barnen i början använde kroppen och kroppsspråket mer än talet. Mot slutet av hennes undersökning hade barnen utvecklat ett bredare verbalt språk och kunde på grund av detta föra mer innehållsrika konversationer med varandra. När barnen fick tillfälle att praktisera språket visade studien att de lättare kunde delta i olika lekar och kommunicera utifrån turtagningssystem.

Att överbrygga den språkliga barriären tycks enligt Juvonen (2015) vara ett av de första och viktigaste stegen i nyanlända barns interaktion med samhället. Samtidigt menar Svensson (2012) att barn inte är medvetna om att språkkunskaper kräver övning, samt att pedagoger därför bör skapa fler tillfällen till aktiv språkutveckling i förskolan Utifrån Skaremyrs studie (2014) tycks barn utan ett gemensamt språk använda sig mer av kroppsspråk än verbal kommunikation i samspel med varandra. Kultti (2009) anser att detta är viktigt för pedagoger att känna till eftersom kommunikation existerar och vänskapsband bildas redan innan barn som vistas på förskolan har ett gemensamt språk.

Föräldrakontakten - samarbetet mellan förskola och hem

En av de aspekter som pedagoger måste förbereda sig för inför arbetet med nyanlända familjer i förskolan är föräldrakontakten. Följande avsnitt berör tankar och studier kring hur föräldrakontakten kan se ut i förskolan, hur inroduktionsenheten fungerar, samt hur verksamheten och hemmet samarbetar. Andra delen i avsnittet beskriver även hur en inskolning kan se ut.

Bouakaz (2007) beskriver i en studie kring inskolning och föräldrakontakt hur åsikterna kring föräldrarnas involvering i skolans struktur och arbete är splittrad. Skolan tycks ha helt andra uppfattningar om samarbete, än föräldrarna. Där skolan söker samarbete och stöd ifrån föräldrarna för barnets bästa, önskar föräldrarna ett samarbete utan att känna att de blir kontrollerade av skolans föreskrifter och regler. Föräldrarna i studien var oroliga över att skolan skulle utnyttja deras okunskap kring svenska traditioner och kultur och försöka förändra deras syn på kärnfamiljen. De uttrycker en rädsla för att skolan skulle ta över fostran av barnen, så att föräldrarna skulle inta rollen som stöd till skolan och att de enbart skulle vara där som ett stöd till barnet genom skolan. Vidare beskriver Bouakaz hur föräldrarna upplevde en känsla av att förlora kontrollen, när skolan ger intrycket av att begränsa deras rättigheter, och istället lägger fram skyldigheter. Det sista föräldrarna vill här är att bli som tjänare till sina barn, genom att skolan tar allt större plats i familjens vardag. Föräldrarna vill inte att deras familjeliv ska kretsa kring skolan, och samtidigt som de förstår vikten av att deras barn går i skolan, vill föräldrarna inte ändra på familjetraditioner enkom för att tillfredsställa skolväsendet. I studien framkommer att det hos föräldrarna råder både hopp och förtvivlan kring de nya rutiner som skolan tillför till familjelivet.

Inskolning och introduktionsenheten

Inskolningen på förskolan kan se ut på olika sätt och hur inskolningen av nyanlända barn skiljer sig från inskolningen av andra barn är oklart. Det finns familjer som av olika skäl behöver ha en ganska lång inskolning för att barnet ska känna sig tryggt i verksamheten. Det finns också föräldrar som känner att de inte har tid för långa inskolningar och för det ändamålet bildades snabbinskolningar. Det är vanligt att en kontaktperson utses i personalgruppen och denne har mest kontakt med den nya familjen. På andra förskolor ser personalen till att alla i arbetslaget får lika mycket kontakt med familjen. Inskolningen ska bidra till att barnet känner sig tryggt med minst en av pedagogerna och att miljön känns behaglig (Broberg, Hagström och Broberg 2012 ss. 149-158). Bowlby (2010 ss. 146-147) beskriver hur det finns ett anknytningsbeteende hos varje individ. Detta börjar redan vid födseln och följer människan resten av livet. Det handlar om att kunna känna en trygghet hos en person som klarar av världen bättre än individen själv. För de barn som börjar på förskolan är det viktigt att de kan skapa en anknytning till, och känna en trygghet hos pedagogerna, vilket borde ske vid inskolning.

Kultti (2014) beskriver hur det gynnar alla barn att ha ett samarbete mellan hem och förskola, och att det kan bidra till nya kunskaper för samtliga barn. Det gäller inte bara i form av olika språk, utan det ger också en insikt i barnets olika språkmiljöer. Om en pedagog saknar dessa förkunskaper, menar Kultti att det finns en risk att man korrigerar barnet, eftersom det inte pratar svenska. Men om pedagogen besitter kunskap om barnets olika språkmiljöer uttrycker Kultti att det istället kan leda till inkluderande samtal kring språkanvändning och uttryck på olika språk. Vidare förklarar hon detta med ett exempel om hur vissa ord kan betyda olika saker på olika språk, samt att i vissa språk finns inte alla ord som finns i ett annat (2014 s. 97).

Det är även viktigt att föra en god kontakt med barnets vårdnadshavare, men det kan lätt uppstå missförstånd när det saknas ett gemensamt språk. Lunneblad (2013 s. 8) belyser detta i sin studie där han intervjuat tre förskollärare som arbetade med nyanlända familjer. Förskollärarna berättade hur det kan vara svårt att förklara olika saker för vårdnadshavare när språken skiljer sig. De berättade om en händelse där parterna hade missuppfattat varandra gällande förskolans schemabundna verksamhet. Pedagogerna började då fundera på hur de kunde förmedla informationen mer begripligt. De kom fram till att de var enklast att vara så tydlig som möjligt i den verbala kommunikationen och att även försöka förtydliga det de ville förmedla med hjälp av kroppspråk.

Förhoppningen som förskolan tycks ha verkar ligga i att relationen mellan förskola och hem ska bli så bra som möjligt. En del förskolor väljer därför ut en eller flera kontaktpersoner som, utifrån Bowlbys (2010) teorier om anknytning, fungerar både som länk mellan förskola och hem. Kontaktpersonen fungerar som en trygg punkt för barnet under dess vistelse på förskolan. Både förskolan och den nyanlända familjen gynnas av ett gott samarbete, och Kultti (2014) menar att pedagoger bör ha en förförståelse om barnens olika språkmiljöer. Lunneblad (2013) belyser vikten av god kommunikation genom att ge exempel på hur lätt kulturella missförstånd kan uppstå när ett gemensamt språk saknas.

(Kobrosli och Kharouach 2010) berättar om hur en introduktionsenhet kan se ut. De beskriver att enheten får värdefull information om de nyanlända familjerna vilket kan vara en fördel i verksamheten. Dock är det upp till varje verksamhet att höra sig för om denna information finns tillgänglig. Berit Claesson(i Kobrosli & Kharouach, 2010) är handläggare och barnsekreterare på Introduktionsenheten i Gunnared-Lärjedalen, och hon betonar vikten av att man som pedagog tar reda på barnets bakgrund. Detta för att kunna göra sig en bild av barnets situation. Många nyanlända asylsökande flyttar runt en hel del i landet och hinner aldrig riktigt rota sig.

Enligt Claesson är det Introduktionsenheten som har hand om uppgifterna kring familjens bakgrund. Denna enhet är skyldig att ge förskolan den information som behövs. Hon är dock osäker på om denna information stannar på rektorsexpeditionen eller om den når ut till pedagogerna. Därför är det viktigt att pedagogerna strävar efter att själva ta kontakt med enheten (s. 43).

Kulturella skillnader

Detta avsnitt beskriver hur det kan se ut i förskolor vars barn kommer ifrån olika kulturer. Det beskrivs även hur det kan gå till på en förskola för att underlätta arbetet där olika kulturer möts.

Ellneby (2008 ss. 116-121) beskriver i en studie om att möta barn och föräldrar från andra kulturer hur det kan gå till på en förskola med barn som har somaliskt ursprung. På denna förskola har istället för traditionella föräldramöten, en föräldrafika ägt rum varje vecka. Där har föräldrar och pedagoger diskuterat olika traditioner och förhållningssätt. Saker som i den svenska kulturen kan kännas självklara, kan verka helt främmande för en som kommer från somalisk kultur. Förskollärarna berättar syftet med olika aktiviteter och föräldrarna får till viss del vara med och påverka hur pedagogerna ska förhålla sig till vissa aktiviteter.

Lunneblad (2013, s. 5) utförde en studie kring mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. Han besökte två olika förskolor med flera nyanlända barn och deras föräldrar för att se hur arbetet gick till. På den ena förskolan vistades arton barn, vilket är färre än vad som vanligtvis brukar vistas på en avdelning. På den andra förskolan gick barnen i två olika grupper, en på förmiddagen och en på eftermiddagen. Under tiden barnen vistades på förskolan, befann sig föräldrarna i en lokal bredvid för att lära sig svenska under några timmar. Lunneblad observerade olika situationer som kan uppstå på en förskola. Han beskriver hur pedagogerna i studien upplevde begrepp såsom “tid” som en stor kulturell skillnad, samt att mycket av förskolans verksamhet kretsar kring just tider och tidsanpassning. Han såg även skillnad på hur kläder kunde användas. Exempelvis kan det variera stort i olika kulturer, huruvida om människor går ut eller inte när det snöar eller regnar. Vidare förklarar han hur det kan vara svårt för föräldrarna att ha med sig rätt kläder för rådande väder då det för dem inte är en självklarhet att gå ut om det exempelvis regnar. Likaså är matsituationer en annan kulturell skillnad, och det framkommer i studien att det inte är en självklarhet för alla barn att äta med bestick, och det är någonting vi i Sverige har en förmåga att ibland ta för givet att alla kan.

Både Ellneby (2008) och Lunneblads (2013) studier lyfter vikten av en medvetenhet hos pedagoger kring kulturella skillnader mellan svensk förskola och nyanlända familjer. Det finns många olika kulturella skillnader, allt från åsikter kring lämplig klädsel till matsituationer. Synen på punktlighet och tid kan vara olika också i olika länder och det kan vara svårt för pedagoger att förklara hur ett schema ser ut och varför det bör följas. Pedagogerna i Lunneblads studie tycks främst räkna upp de dilemman som kan uppstå medan pedagogerna i Ellnebys studie ger ett intryck av att ha tagit ett beslut om ett djupare samarbete med föräldrarna för att lättare finna en gemensam kulturell förståelse mellan förskolan och hemmet.

Skolverket - Vilka hjälpmedel och resurser finns?

Följande avsnitt tar oss tillfälligt ifrån forskning och teorier och berör istället exempel på de hjälpmedel och resurser som kan vara till hjälp för pedagoger i arbetet med barn med annat modersmål än svenska. Resurserna kan vara såväl föremål som personer som vistas längre eller kortare stunder på förskolan.

Skolverket (2009) har tagit fram en rad olika hjälpmedel som kan användas på förskolor i arbetet med flerspråkighet. Här finns tips på böcker på olika språk och även böcker från andra länder som är översatta till svenska. Det finns även broschyrer med olika svårighetsgrader inom språklig inlärning. Skolverket ingick bland annat ett samarbete med två personer med olika språk och tillsammans översatte och skapade de en ljudordlista med ord från svenska och på sina respektive språk. Alla dessa resurser finns tillgänglig på internet på Skolverkets hemsida[1]. Här finns en mängd olika språk att tillgå i den vardagliga verksamheten.

Tillsammans med Stockholms stad har Skolverket även lagt upp flera svenska barnböcker, översatta till flera olika språk och dessa finns att lyssna på via nätet eller nedladdning från hemsidan. Dessa kan vara ett bra att ha till hands i verksamheten. Böckerna går att låna på biblioteket och barnen kan på det viset följa med i texten under tiden de lyssnar på talboken.

En resurs som ofta finns till hands på förskolor med flerspråkiga barn är modersmålsläraren. Modersmålslärare kan ibland fungera som en språklig länk mellan de barn som ännu inte behärskat svenska och övriga personer som vistas i förskolans verksamhet. Kultti (2014 ss. 92-93) berättar om en modersmålslärare som deltog i en lek där ett persisktalande barn var aktivt. Även ett svensktalande barn ville delta men då uppstod en konflikt. Det persisktalande barnet ville inte lämna ifrån sig sina leksaker. Modersmålsläraren fungerade som en medlare i detta tillfälle och förklarade både på persiska och svenska hur de kunde dela upp leksakerna mellan sig.

Psykologiska trauman och upplevelser som kan påverka barnen

Ascher (2014 ss. 215-218) utgår i sina tankar kring hur olika faktorer påverkar barns psykiska hälsa, och varför inte alla barn drabbas av det. Han lyfter specifikt ämnet om krigsdrabbade barns psykiska hälsa. Flyktingbarn drabbas oftare av psykisk ohälsa än barn som inte flytt, och Ascher antyder en avsaknad av svar på varför detta sker, eftersom det är väldigt individuellt. Han lyfter vikten av att söka efter alla faktorer som spelar in för att därigenom kunna ge bästa möjliga stöd till dessa barn. De faktorer som Ascher nämner, som kan påverkar är exempelvis krigsrelaterade trauman, bemötande från myndigheter, familjerelation, ovisshet skapad av asylprocessen eller samtliga på en gång.

Anders Hjern, barnläkare och professor vid Karolinska institutet har tillsammans med Birgitta Angel (Angel & Hjern 2001) skapat en utvecklingsekologisk modell för att ringa in de viktigaste faktorerna för stress hos asylsökande. Hjern delar upp dessa faktorer i tre huvudkategorier: Individ, Relationer och Kontext (Asher & Hjern 2014). Kontext, förklaras som känslan av sammanhang, och är den kategori där Hjern berör förskolan. Där nämner han hur asylsökande ofta lever i en värld utan en klar struktur. I förskolan är det inte enbart en språkfråga, även om mycket problematik försvinner när barnet kommer in i språket och lär sig

[1] *https://modersmal.skolverket.se*

språkkoderna. Det är en helt ny upplevelse, och nya regler som barnet måste anpassa sig till (ss. 99-100).

Teoretisk utgångspunkt

Som utgångspunkt till arbetet valdes Socialkonstruktionismen-med fokus på ett Interkulturellt perspektiv. I detta avsnitt redovisas den teori som är relevant till det valda forskningsområdet.

Socialkonstruktionism

Socialkonstruktionism är en teori som belyser hur människor ser verkligheten utifrån sitt eget perspektiv (Wenneberg 2001). Teorin används av forskare för att studera hur människor bemöter sin omvärld utifrån såväl sociala som strukturella konstruktioner. Utifrån socialkonstruktionismen menar Wenneberg (2001 s. 10, 20) att varje människa konstruerar en bild av omvärlden utifrån såväl sociala som kulturell referensramar. Således är varje människas världsbild unik. Stier(2009) menar att vi istället för att forma vår omgivning efter de normer vi lever efter måste ha ett nyfiket förhållningssätt och på så sätt lättare kunna se hur andra människor upplever omvärlden utifrån sin egen kulturella sfär.

Lunneblad[2] baserar sin forskning utifrån den socialkonstruktionistiska teorin i vilken han förhåller sig till ett interkulturellt samhällsperspektiv. Han förklarar hur socialkonstruktionismen är ett stort ämnesområde som kretsar kring hur människor påverkar varandra utifrån samhällets normer och värden. Lunneblad menar att det vanligaste ämnet inom detta forskningsområde är hur människor blir bemötta och behandlade utifrån deras könstillhörighet. Han förklarar hur hans forskning bara är en liten del av socialkonstruktionismen och att han valt att lägga mycket av sin fokus på sociala och etniska segregeringar och hur dessa påverkar barn och ungdomar i utsatta samhällsgrupper.

Interkulturellt perspektiv

Idag brukar det interkulturella perspektivet i undervisningssammanhang kallas för interkulturell pedagogik. Stier (2009) beskriver interkulturell pedagogik som mötet mellan olika kulturer, i exempelvis ett klassrum. Med Interkulturell pedagogik menar man hur språken och symbolerna samarbetar med varandra. Olika kulturer ska kunna vävas ihop och samspela i klassrummet. De pedagoger som arbetar på detta sätt behöver kunskap för att arbetet ska fungera bra.

Jahanmahan(2012) berättar hur han ser på interkulturalitet som något mer än enbart förståelse och möte mellan kulturer. Han menar att det handlar om hur vi människor bemöter andra från olika kulturer och hur vi visar respekt till varandra. Kulturer ska berika skolan istället för att ses som hinder. Jahanmahan jämför interkulturalitet med en inkluderande pedagogik som ett sätt att mötas och bygga broar emellan eleverna och pedagogerna. Detta ger chans att bilda demokrati och jämlikhet i skolan, men även i samhället i sig. Även mångkulturalitet behövs i en flerspråkig skola. Detta beskriver Bouakaz (2009 ss. 64-65) och menar på att en mångkulturell verksamhet sker när det finns ett kulturellt utbyte mellan skolan och föräldrarna. Han har pratat med olika lärare inom skolan som möter elever från olika kulturer. De säger att som pedagog gäller det att ha tålamod och ha god information om familjernas kulturer. Vidare beskriver lärarna i studien att som förälder ska man kunna fråga skolan om den svenska kulturen och även få den information som behövs. Alla ska sträva mot samma mål, nämligen att barnen får en bra vistelse i skolan.

[2] *Johannes Lunneblad, lektor Göteborgs Universitet, telefonsamtal den 23 maj 2016*

Metod

Vårt syfte är att ta reda på hur förskollärare och förskolechefer resonerar kring förskolans arbete med nyanlända flyktingbarn. Vi vill även ta reda på vilka typer av verktyg som förskolechefer och pedagoger fått ta del av utifrån, och hur mottagandet av barnen och föräldrarna går till.

Intervju som redskap i kvalitativ metod

Kvalitativ intervju som redskap var ett från början starkt val för oss då förhoppningarna var att få ta del av flera olika verksamheters arbetssätt kring nyanlända och asylsökande flyktingbarn i förskolan. Under en period funderade vi även kring att använda enkät som redskap. Det kändes dock svårt att få givande svar på våra syftesfrågor, eftersom enkät är ett mer slutet forskningsredskap än intervju, så detta redskap lades åt sidan ganska tidigt i planeringsstadiet. Främst eftersom den nuvarande situationen är ny och vi ville akta oss för att ställa frågor som ger färdiga svar.

Wallén (1996 s. 76) beskriver hur en djupgående intervju med människor kan användas för att kunna ta reda på deras känslor. Han menar att frågorna således kan individanpassas för att forskaren ska få fram så förtroendeingivna svar som möjligt. Vidare beskriver han att det är viktigt för forskare att hålla sig till aktuella ämnen. Vi ville använda intervjuer då det lämpde sig bättre än enkät eller observation till studiens område. Då mottagandet av nyanlända och asylsökande flyktingbarn i förskolan kan innehålla känslig information för både barn och föräldrar valde vi att intervjua förskollärare och förskolechefer istället för att observera verksamheten. Detta gav oss även en inblick av verksamhetens utveckling över en längre tidsperiod.

Urval

För att hitta deltagare till vår studie tillfrågade vi fyrtiosex förskolechefer och sju förskolor, fördelade över fyra kommuner. Kommunerna i urvalet är en lite mindre kommun där erfarenheten och möjligheterna är större, en större kommun där erfarenheten är likvärdig, men arbetssättet skiljer sig, och en storkommun där erfarenheten är betydligt mindre. Vi valde i ett tidigt skede att rikta in oss på enbart förskollärares tankar kring ämnet men efter samtal med vår handledare valde vi att även inkludera förskolechefer. De aktuella för vår studie var förskollärare och förskolechefer som på något sätt arbetar, eller skulle komma att arbeta med nyanlända flyktingbarn i förskolan. Vi kontaktade därför samtliga förskolechefer i två kommuner samt ett fåtal chefer i ytterligare två kommuner. Detta för att få veta vilka chefer och förskolor som kunde ställa upp och bli intervjuade. De förskolor som sedan kontaktades var samtliga relevanta till vår studie. I slutändan hade vi fem förskolor i tre kommuner, totalt sex förskolechefer och sju förskollärare som deltog.

Utformning av intervjufrågor

Frågorna utformades utifrån vårt valda syfte samt utifrån gemensamma reflektioner kring vad arbetet med nyanlända barn och deras familjer skulle kunna innebära. Även följdfrågor skrev vi för att få den information vi var ute efter. Vi var även noga med att ingen fråga fick upplevas kränkande eller vara formulerad på ett sätt som kunnat upplevas som fördomsfullt. Vi har genom hela vårt arbete varit noga med att komma bort från ett “vi och de tänk” och denna aspekt tog vi hänsyn till när frågorna utformades.

Till en början var frågorna likvärdigt utformade för förskolechefer och förskollärare men efter samtal med vår handledare så separerades frågorna till två snarlika intervjuer där förskolecheferna var mer inriktade till det administrativa arbetet och förskollärarnas frågor hade ett praktiknära fokus.

I slutändan blev det ungefär femton frågor till förskollärarna och sexton frågor till förskolecheferna. Vi valde även att dela upp frågorna i olika kategorier som inför inskolningen, under inskolningen och det forsatta arbetet. Frågorna går att se i en egen bilaga i vårt arbete. Vissa frågor kunde vi hoppa över då respondenterna svarade på dem i en annan fråga, för i och med att vi inte ställde ämnesstyrda frågor, fick vi en mer öppen dialog.

Genomförande

Cheferna kontaktades via ett utskick på e-post där vi presenterade oss, samt uttryckte en önskan om att få veta vilka förskolor och förskolechefer som jobbade med nyanlända barn och deras familjer. I utskicket ställde vi även frågan till cheferna om de själva ville ställa upp på en intervju utifall de upplevde sig vara aktuella för vårt urval. Förskolorna kontaktades därefter via telefon och vi skickade även ut ett kortfattat missivbrev där vi beskrev vilka vi var och vad vi forskade om. Missivbrevet finns med som en egen bilaga. Vi förklarade då även att en första kontakt med förskolechefen hade tagits samt uppgav ungefärlig längd på intervju, och att det var utbildade förskollärare vi önskade utföra intervjuerna på.

Innan en intervju börjar är det till fördel om den som intervjuar kort beskriver sig själv och syftet med intervjun för att respondenten ska känna sig trygg. Det är till fördel för respondenten att redan i inledningen veta vad som förväntas av denne för att kunna rikta sina tankar mot valt ämne. Intervjun blir mer effektiv på detta sätt. Det är också viktigt att förhålla sig till etiken och Forskningsetiska principer (2002). Som respondent kan det kännas tryggt att veta hur svaren kommer att behandlas och lagras efter att intervjun tagit slut. Respondenten kan när som helst under intervjun tacka nej till att fortsätta och detta ska inte ge några negativa konsekvenser. Som intervjuare är det också viktigt att tydligt beskriva vad denne vill ha reda på.

Intervjuerna i de tre kommunerna utfördes både genom att vi intervjuade respondenterna på egen hand eller i par där en av oss fick anteckna. De flesta intervjuer genomfördes i personalrum eller i förskolechefernas mötesrum. Vi hade avsatt ca tjugo till trettio minuter åt intervjuerna men de tog allt mellan tio och trettiofem minuter. Intervjuerna spelades in på antingen surfplatta eller mobiltelefon. En av intervjuerna skedde tillsammans med två förskollärare på förskolans gård under pågående verksamhet, där det emellanåt skedde en del störningar. Under två av intervjuerna upplevde vi störningar från utomstående parter, varvid vi fick pausa intervjun och fortsätta efter ett litet tag. Innan intervjuerna påbörjades informerade vi respondenterna muntligen om vad vårt examensarbete handlade om, samt hur vi tog hänsyn till forskningsetiken kring intervjuerna.

Alla intervjuer som vi utförde spelades antingen in på telefon eller surfplatta. Vi frågade varje respondent innan intervjun skulle starta, om de kände sig bekväma med att bli inspelade.
Vi delade upp respondenterna geografiskt emellan oss, och kontaktade respondenterna i den respektive kommun vi själva bor närmast. Vi transkriberade intervjuerna var för sig och det tog längre tid än vad vi först hade tänkt. Att ha intervjuer med två respondenter, vilket förekom i vår undersökning, gjorde det svårt för oss att urskilja vem som sa vad. Transkriberingen av intervjun utfördes genom att intervjun spelades upp en liten bit i taget och antecknades ner. Vi antecknade även suckar, tysta stunder och diskussioner respondenter sinsemellan. Intervjuerna lades upp på datorn eller skrevs för hand.

Etik

Följande avsnitt beskriver de krav inom forskningsetik som ska följas under pågående forskning med människor. Dessa ska följas under hela forskningen och ingen av respondenterna ska kännas sig kränkt under och efter forskningen är slut.

Forskning behövs i samhället för att utvecklingen ska gå framåt både för människor och samhället. Då gäller forskningskravet och samhället har skyldighet att göra forskningar och undersökningar. Detta för att metoder ska förbättras och att utvecklingen går framåt. Individskyddskravet innehåller fyra olika krav vilka är konfidentialitets-, nyttjande-, informations- och samtyckeskravet. Dessa fyra krav kommer att beskrivas här under (Forskningsetiska principer, 2002).

Konfidentialitetskravet innebär att de personer som varit med i undersökningen avidentifieras helt, det skall inte gå att härleda till vilken kommun, förskola eller personal det handlar om (Löfdahl 2014 s. 34-37). Detta för att inte någon av de medverkande i studien ska gå att identifiera av medarbetare, eller att de ska känna sig träffade eller utpekade. Vi avidentifierade kommunerna där intervjuerna skedde, samt valde att benämna respondenterna utifrån deras yrke snarare än fiktiva namn, och vi har valt att använda kvinnligt pronomen på samtliga respondenter för att ytterligare neutralisera vårt urval. Det inspelade materialet har vi varit noga med att ingen utomstående ska komma åt. För att anonymisera studiens deltagare har vi även valt att benämna samtliga respondenter med kvinnligt pronomen. De kommuner som intervjuerna utfördes i benämns inte vid namn.

Nyttjandekravet innebär att den information som kommit upp under datainsamlingen enbart ska användas inom forskning och inte till något annat ändamål (Forskningsetiska principer, 2002). Vi kommer endast att använda materialet som vi får utifrån intervjuerna till vår uppsats. Detta informerades om innan varje intervju.

Informationskravet innebär att respondenten ska få veta vilka villkor som ställs på denne och vilket syfte undersökningen har. Respondenterna hade själva rätt att välja om de vill delta eller inte, och vi var noga med att tydliggöra att vi ville utgå från förskolecheferna och förskollärarna och det arbete de utför i en verksamhet med nyanlända och asylsökande barn.

Samtyckeskravet innebär att respondenten själv väljer om och under vilka omständigheter denne vill delta vid undersökningen. Under intervjun hade respondenten rätt att avbryta när som helst, och de behövde inte svara på alla frågor om de inte ville.

Validitet/Reliabilitet

Följande avsnitt beskriver hur validiteten och reliabiliteten ser ut vilken ska följas under arbetets gång, samt vad som är viktigt att tänka på inom forskning. Här beskrivs även hur detta har tagits hänsyn till under detta arbetet.

Validitet innebär att man som forskare undersöker det som är tänkt att undersökas. Det handlar om giltighet och den kan höjas om någon person som forskat länge läser igenom exempelvis intervjufrågorna som ska användas. För att ytterligare öka kvalitén på frågorna och metoden kan det vara till fördel att göra en så kallad pilotstudie för att eventuellt rätta till fel innan den huvudsakliga studien ska börja.

Detta var något vi hade i åtanke men i slutändan räckte inte tiden till. Reliabiliteten handlar om hur trovärdig studien är och om det går att lita på den för en utomstående. För att öka

reliabiliteten kan det vara bra att vara två som intervjuar, och då kan den ena ställa frågorna medan den andra kan anteckna kroppsspråk. Att enbart anteckna under en intervju kan medföra vissa dilemman då den som intervjuar kanske enbart skriver ner det som denne tolkar istället för att skriva ner hela svaren. Då är det bättre att spela in ljudet på exempelvis en surfplatta eller diktafon för att få med allt som sagts. Här kan man som forskare även höra om frågorna som ställts har varit ledande (Kihlström 2007 ss. 231-232). Vid några intervjuer valde vi att intervjua i par. Den ena parten av oss ställde frågorna och spelade in på antingen surfplatta eller telefon, samt hade koll på tiden. Inför våra intervjuer fick vår handledare ta del av våra intervjufrågor för att ge synpunkter på dem och ge oss tips på eventuell förbättring. Detta för att se till att vi fick givande svar utifrån frågorna och att svaren förhoppningsvis skulle bli relevanta för vårt syfte.

Analys och bearbetning

Följande avsnitt beskriver hur analysen har gått till i detta arbete och hur vi har gått tillväga för att få svar på våra frågor och syfte.

Kihlström (2007 s. 54) beskriver hur intervjuerna när de är utförda ska transkriberas, det vill säga skrivas ner från exempelvis en bandspelare om det använts. Därefter ska intervjun läsas igenom och forskaren ska bilda sig en uppfattning och hitta liknelser eller om det finns några speciella framträdande uttryck som respondenten har beskrivit. När beskrivning gjorts utifrån intervju är det bra att stärka upp med ett citat från respondenten.

Efter att intervjuerna var utförda läste vi igenom och kodade dem för att hitta den röda tråden och kategorisera svaren utefter vårt syfte. Vi delade upp svaren i olika kategorier och jämförde vad som sades i de olika kommunerna och vilka svar som liknade varandra för att få en helhet. För att styrka resultatet lade vi i texten in citat för att visa exakt hur respondenterna svarat. Under pågående intervjuer gav svaren en stor variation och respondenterna hade olika erfarenheter vilka kan vara bra att belysa ytterligare för att få ett mer nyanserat resultat.

Resultat

I följande kapitel presenteras det resultat som framkommit under intervjuerna med förskollärarna och förskolecheferna i de utvalda kommunerna. Resultatet presenteras utifrån syftet att få svar på hur förskollärare och förskolechefer resonerar kring förskolans arbete med nyanlända flyktingbarn och deras föräldrar i förskolans verksamhet, vilka hjälpmedel och resurser som användes samt hur mottagandet av barnen går till. Vi har valt att dela upp resultatet i olika underrubriker för varje ämne som vi önskar lyfta i vår analys.

Introduktionsenheten

Detta avsnitt berör respondenternas tankar kring samarbetet med en resursenhet som kallades introduktionsenheten och som användes inom två av kommunerna. Introduktionsenheten ansvarade i dessa kommuner för de nyanlända flyktingarna och fungerade som deras stöd i kontakten mellan olika myndigheter.

I en av kommunerna arbetade förskolorna utifrån ett gemensamt upplägg där de tar hjälp av introduktionsenheten. Denna enhet nämndes frekvent under samtliga intervjuer utförda i kommunen. Introduktionsenheten beskrivs som en kommunal enhet som stöttar och uppmuntrar pedagogerna i sitt arbete. Den beskrivs även som en enhet för både förskollärare och

förskolechefer att vända sig till vid behov av ytterligare stöd. En förskolechef lyfter hur viktigt introduktionsenheten är, hon beskriver hur det var innan teamet skapades:

> "Då vi tog emot för fyra, fem år sedan var vi inte det minsta förberedda. Då hade vi inte introduktionsenheten heller. Vi vet nu att vi behöver mer kunskap om olika kulturer, olika språkkulturer alltså hur man har för sätt i de olika länderna och hur vi ska möta dem på olika sätt. Kommunen får ju varje år ett visst kapital för att ge dem rätt mottagande, och då är det ju introduktionsenheten som tar det."

På de förskolor hon ansvarar över, berättade hon vidare att pedagogerna arbetat med nyanlända i ett par år samt att det ser lite olika ut i verksamheterna i chefens område. En av förskolecheferna berättade att förberedelserna inför flyktingbarnens inskolning är ganska djupgående i hennes område tack vare stödet från introduktionsenheten.

Respondenterna inom kommunen beskriver hur en handledare från introduktionsenheten har kommit ut och haft handledningssamtal med pedagogerna i förskolan. Strukturen på dessa samtal skiljde sig mellan varje förskolas behov. Behoven kunde skilja sig åt bland annat utifrån förskolans erfarenhet av arbete med nyanlända barn, och hur många som skulle skolas in samtidigt. En förskollärare berättade att det rört sig om ca fyra möten utspridda över året. På en annan förskola förklarar en förskollärare att introduktionsenheten haft en uppföljning på förskolan efter att barnen varit i verksamheten under några veckor och ytterligare en uppföljning efter en månad.

I samtliga kommuner har flertalet respondenter berättat att tidsmarginalen mellan vetskapen om att barnen fått plats på förskolan och inskolningen varit mycket små. Det kunde röra sig om allt mellan en månad till under en vecka. En respondent beskriver hur de fick så lite förberedelsetid att de knappt hade fått informationen i hand innan barnet stod på tröskeln till förskolan med sina vårdnadshavare.

Introduktionssamtal

En respondent beskriver hur de fick så lite förberedelsetid att de knappt hade fått informationen i hand innan barnet stod på tröskeln till förskolan med sina vårdnadshavare.

> "När det gäller inskolningsprocessen så har vi större erfarenhet i hur det inte ska gå till. I det här fallet, vi har fått besked den ena veckan och på måndagen efter så stod barnet här med sina föräldrar, och ingen av dem kunde svenska."

De flesta som deltog i intervjuerna beskriver att den information som gavs till arbetslagen innan barnens ankomst till förskolan var deras namn ålder, kön och ursprungsland. Det upplevdes av en del förskollärare finnas mycket ovisshet kring barnens ankomst, hur de skulle gå tillväga för att möta barnen i verksamheten, och när det saknades mer information kring barnet innan själva introduktionssamtalet.

Under flertalet intervjuer framgick det att det först var vid introduktionssamtalet med föräldrarna som respondenterna fick möjlighet att fråga om barnets bakgrund, intressen och övrig information. En av förskolecheferna beskriver följande:

> "Det gäller att man får information i när barnet skrivs in i kön, var de kommer ifrån för då kan man göra en liten plan på vad vi behöver förbereda oss på så att säga. Men det behövs lite förberedelser. Det är väldigt bra att boka tid för inskrivning med tolkar och introduktionsenheten, en pedagog, jag och så familjen så vi får till det här mötet. För det är jätteviktigt att introducera den svenska förskolan."

En av förskolecheferna gav ett exempel på hur ett introduktionssamtal inför en inskolning gick tillväga.

> "Jag gjorde en powerpoint där jag berättade om det svenska skolsystemet. Vad står till exempel i skollagen? Hur jobbar vi efter läroplanen? Vad det är för regler gällande hur många timmar man får ha på förskolan, Vad gäller om barnet är sjukt? Kort sagt: vad är det för verksamhet vi bedriver? Vi hade med en tolk som tolkade detta till föräldrarna och det kändes som om det blev ganska bra för då fick de en tydlig grund att stå på."

Chefen kände även att inskolningen inte skulle börja direkt i anslutning till introduktionen utan arbetslaget hade behövt tid för att tala sig samman om olika praktiska saker inför inskolningen.

Inskolning - Arbete kring inskolningen och barnens första tid på förskolan

I detta avsnitt beskriver respondenterna hur inskolningen gick till och vilken typ av stöd barnen fick.

Utifrån intervjuerna framgick det att barnens inskolning till stor del liknar en vanlig inskolning. Många gånger beskrevs orsaken till att barnen började på förskolan att en eller båda föräldrarna fått plats på Svenska för Invandrare (SFI), en språklig utbildning vars syfte är att ge grundläggande kunskap i svenska språket till personer med annat modersmål. Flera respondenter beskriver hur barnens inskolning anpassades efter familjens situation och barnens behov. I några fall har inskolningen skett långsammare och med kortare dagar än vad som anses vara normen men flera förskollärare var noga med att understryka att detta är något som alla barn erbjuds vid behov. En av förskollärarna beskrev inskolningen på följande sätt:

> "Den går ungefär till som en vanlig inskolning. Vi har rätt så lång inskolning så vi kör två veckor långsam inskolning eller så. Så den ser inte så mycket annorlunda ut än för något annat barn."

Även om målsättningen var att ha en vanlig inskolningsprocess uttryckte en annan förskollärare att det inte blev på det sättet i praktiken. Förskolläraren belyste vikten av att ta hänsyn till flyktingbarnens bakgrund och behov:

> "Det kan vara svårt att skiljas från sina föräldrar när man redan har varit åtskild från dem en gång och liksom släppa ut föräldrarna genom grinden. Det var ganska jobbigt för i alla fall den ena pojken."

Förskolläraren beskrev även hur allt var ganska snurrigt i början. Främst på grund av ovana att arbeta med tolk. Samtidigt behövde verksamhetens övriga barn pedagogernas uppmärksamhet. Hon fortsatte berätta hur hur det i början blev mycket nytt på en gång. Bland annat behövde hänsyn tas till flyktingbarnens kost, men det löste sig ganska snabbt. Hon nämner även att det blev mycket administrativt arbete:

> "Jag tycker att det var otroligt mycket byråkrati och pappersarbete där i början alltså. Mycket papper som ska fyllas i och det görs inte på en kafferast. När jag tänker tillbaks på det så tänker jag att det kanske inte, det kunde nog inte gjorts så mycket annorlunda för man måste ändå på något vis lära känna barnen."

Förskolläraren uttryckte vidare att detta extra pappersarbete delvis berodde på att förskolan samtidigt tog emot två barn från olika familjer.

Flertalet respondenter berättade att flyktingbarnen till en början hade rätt till utökat modersmålsstöd. Det framgick under intervjuerna att barnen fick fyra till sex timmars stöd per vecka jämfört med en till två timmar som annars beskrevs vara brukligt för barn med rätt till

stöd. En av förskolecheferna berättade att tiden för modersmålsstödet minskas ner gradvis allt eftersom barnen kommit in i verksamheten. Hon underströk att barnen har rätt till extra stöd men inte alltid kan få det, främst på grund av avsaknad av personal som behärskar barnets modersmål.

På en förskola beskrev en förskollärare att de haft en introduktionsguide med under inskolningen. Guiden verkar fungera som en personlig tolk för barnet.

> "Sen har vi ju en introduktionsguide. Till varje nyanlänt barn får vi 25 timmar per barn. Varje barn får en introduktionsguide som pratar på deras språk och är med i verksamheten. Hon kan ju förklara vardagliga saker, alltså hon hjälper ju till med det här vardagliga."

Vidare förklarade förskolläraren hur guiden hjälper till med förklaringar kring måltider och att påminna barnet om att denne ska gå på toaletten innan utgång för lek på gården. Introduktionsguiden fanns med på denna förskola under hela barnets inskolning.

Kommunikation med vårdnadshavare - utmaningar och redskap för att överbygga språkbarriären

Följande avsnitt visar hur respondenterna beskrivit de kommunikativa aspekterna av arbetet med nyanlända familjer i förskolan. I början belyser texten de utmaningar pedagogerna upplevs ställas inför i mötet med föräldrarna och hur dessa utmaningar överbyggs. Vidare följer ett stycke gällande kommunikationen som beskrivits mellan pedagogerna och barnen.

Avsaknaden av ett gemensamt språk var något som ofta kom upp under intervjuerna. Två förskollärare på en förskola ansåg att kommunikation är den svåraste delen i arbetet med nyanlända barn i förskolan.

> "Det räcker att ett barn har slagit sig på förskolan och kan inte pappan eller mamman svenska alls så måste vi försöka få fram det till dem på något sätt. Alltså det är svårt."

Förskollärarna funderade även över hur det skulle gå till om barnen blev sjuka och föräldrarna inte kunde berätta det, de upplevde att olika blanketter som lämnats ut inte kom tillbaka vilket beskrevs som en brist i kommunikationen.

Flertalet respondenter nämner språkbarriären som ett hinder för kommunikationen mellan förskolan och de nyanlända familjerna. Merparten av respondenterna betonar vikten av en god kommunikation mellan arbetslaget och föräldrarna. Det beskrevs som avgörande för att personalen skulle få ut mer personlig information om barnet. Flera av responenterna nämnde vikten av ett lösningsfokuserat arbetssätt och under intervjuerna framkom det att både arbetslaget och föräldrarna kunde finna vägar för att underlätta i kommunikationen mellan varandra. En förskollärare beskrev lösningsfokuset på följande sätt:

> "Det är väl mer det här att man inte alltid kan kommunicera direkt till vårdnadshavarna alltså om inte tolken är med. Men man får liksom bara försöka lösa det på något vis."

Några respondenter berättade hur en del flyktingföräldrar kunde tala engelska vilket var till stor hjälp eftersom det redan från start gav dem ett gemensamt språk. Andra strategier som nämndes var att pedagogerna lärt sig ord från familjernas modersmål för att överbygga språkbarriären.

En förskollärare nämnde även att de gånger som tolk eller modersmålslärare inte kunnat närvara på förskolan, har föräldrarna fått ta hjälp av sina vänner. I vissa fall har personalen eller föräldrarna fått ringa någon utomstående för att reda ut oklarheter.

Tolken och modersmålsläraren som redskap för kommunikation

Följande avsnitt berör respondenternas tankar kring modersmålslärare och tolkarnas arbete med barnen på förskolorna. Både chefer och förskollärare delar sin upplevelse kring hur de nyanlända barnen mötte det svenska språket, samt deras kommunikation med andra barn.

Utifrån intervjuerna var det främst i kommunikationen mellan föräldrarna och pedagogerna som det användes tolk, även om tolk användes tillsammans med barnen till en början. En förskollärare beskriver hur hennes avdelning arbetat med tolk:

> "Tolk har vi ju använt och hon har ibland fått ringa och ta en del grejer, och sen har vi ju skrivit månadsbrev och de har hon översatt åt oss. Översatt till deras språk och översatt så att de har kunnat läsa dem. Och sen har vi vid utvecklingssamtal och föräldramöte sett till att boka tolk."

Enligt två förskollärare kunde det vara svårt att få tag i modersmålslärare. När de väl fick tillgång till det var det inte alltid personerna visste vad som förväntades av dem. Det är någonting som de anser att modersmålslärarnas chefer borde informera om. En del av de respondenter som intervjuats har beskrivit hur modersmålsläraren från början intog en roll som tolk, men att barnen allt eftersom tiden gick, övergick till att få en mer traditionell språkundervisning.

Under intervjuerna framgick det att förskolorna använde sig av flera strategier för att överbygga språkbarriären och tolken eller modersmålsläraren nyttjades på olika sätt beroende på avdelningarnas behov.

En förskollärare antydde att de inte har så mycket hjälpmedel eller verktyg förutom den tolk som kom under introduktionstimmarna, och när dessa timmar var slut så blev det svårare att kommunicera med barnet. Barnet hade dessutom format en relation till tolken, eller modersmålsläraren på ett helt annat sätt än de ordinarie pedagogerna i verksamheten, och när tolken försvinner så menar förskolläraren att ännu en trygghet går förlorad. Två förskollärare beskrev hur ett barn upplevdes som tystlåtet av personalen på förskolan men så fort tolken kom började barnet prata obehindrat. Förskollärarna antog att barnet ännu inte kände sig tryggt med det svenska språket men vågade öppna sig och prata på sitt modersmål.

> "Det är ju inget konstigt när de inte kan någon svenska. Man märker det med introduktionsenheten med barn som alltid är tysta, tjattrar konstant när hon är med. Det är så härligt att höra, de pratar ju inte annars mer än mellan varandra."

Några respondenter beskrev hur vissa nyanlända barn kunde upplevas frustrerade, och utåtagerande under första tiden på förskolan. En förskollärare beskrev sin upplevelse med nyanlända barn som till en början ansågs vara utåtagerande, men som en tid senare lugnat ner sig. Det var först i efterhand som hon insåg att det kanske var på grund av att det verbala språket inte fanns i början.

Även om barnen till en början saknade ett gemensamt språk så framkom det under några intervjuer att de trots detta tog kontakt med varandra. Två förskollärare berättade om hur barn kan sitta och leka och prata med vara:

> "Det är ju inget konstigt, om man tänker på de minsta barnen som gör likadant de har ju inget språk, men de kan ändå kommunicera med varandra."

De uttryckte hur den ena pratade svenska och den andra pratade arabiska men på något sätt förstod de varandra då de använde mycket kroppsspråk och lekte bra tillsammans.

En förskollärare beskriver hur barnen på förskolan var nyfikna på varandra och när de hade ett gemensamt språk började tankar om kultur och frågor om barnens bakgrund komma upp och de fick ett gemensamt utbyte av varandras olika erfarenhetsvärldar. Förskolläraren beskrev ett exempel på ett samtal mellan två pojkar under en matsituation:

> "Alltså man ska ju inte underskatta matsituationer. För det är nu kanske efter ett år som barnen kan börja fråga ett av de andra barnen: hur flydde ni från Syrien? Då kan han berätta, och då är det bra att sitta med som vuxen. Man blir som en moderator att: förstod du frågan nu? Och så bollar han tillbaka. Jag tänker speciellt på ett samtal, och då berättade han att han kom till Turkiet och där åkte han tåg. Och då frågade den andra pojken: sov du på det tåget? Då förstod han och så svarade han att: ja jag sov, jag sov på tåget. Och sen så var det samtalet över. Men det var nog ändå ett utbyte som skedde där. Om det som hade hänt."

Förskolläraren berättade vidare hur hon som pedagog ofta fick stötta det nyanlända barnet genom att ställa frågor. Detta gjorde hon för att försäkra sig om att det nyanlända barnet hade förstått de andra barnen. Hon nämnde även hur de nyanlända barnen under sin fortsatta vistelse på förskolan blivit en naturlig del av verksamheten.

Hjälpmedel och resurser

Texten i detta avsnitt beskriver olika resurser och hjälpmedel som finns i verksamheterna, hur de använts samt om förskolans personal upplevt att någonting saknats. De resurser som beskrivs kan vara både utifrån eller redan existerande i verksamheten, och det kan vara både personer eller fysiskt material.

Böcker och digitala hjälpmedel

Under intervjuerna nämndes såväl böcker som digitala hjälpmedel som exempel på redskap vilka har använts i verksamheten. Främst var det förskolecheferna som beskrep denna typ av redskap. En förskolechef berättade att biblioteket i kommunen är en bra resurs som ger tillgång till litteratur på olika språk.

> "Biblioteket är fantastiska på att hjälpa oss om vi säger att vi vill ha böcker på ett visst språk och så tar de fram det. Sen kan vi inte läsa dem. Men böckerna är här för att det ska finnas för barnen, som en igenkännande faktor."

Chefen beskrev att barnen har något som de kan känna igen och att de kan titta efter vissa ord eller tecken. Senare kan modersmålsläraren använda böckerna i samtal med barnen.

En annan förskolechef beskrev hur hon och personalen ibland fått använda en surfplatta med översättningsprogram som redskap för kommunikation.

> "Man får uppfinna en hel del själv också. Jag kan använda "google translate" eller spela in det, och sen får modersmålsläraren spela in det på sitt språk på en annan surfplatta och spela upp det för föräldrarna. Man hittar hela tiden olika vägar och det gäller att vara ganska kreativ."

En chef på en annan förskola berättade att pedagogerna fick tillgång till surfplattor som var laddade med olika applikationer, inställda på barnens–modersmål. Hon beskrev även hur pedagogerna kunde använda några applikationer till att översätta språk, detta för att pedagogerna skulle kunna göra sig förstådda.

En av de intervjuade förskollärarna nämnde att hon kände till en del publikationer som Skolverket gett ut.

> "Skolverket har ju gett ut en hel del bra. Nu har jag ju faktiskt inte läst den, jag har ju tänkt att jag skulle göra det."

Förskolläraren förklarade att hon trodde att publikationerna kunde användas som en resurs för arbetslaget även om hon inte själv hunnit läsa dem.

Komplement till det talade språket

Under intervjuerna framgick det att personalen på vissa förskolor använde olika komplement till det talade språket. Två förskollärare berättade hur de fick användbara resurser i form av bilder som ett pedagogiskt verktyg för barnens språkinlärning. Detta material fick de från en förskola som hade större erfarenhet av att arbeta med nyanlända barn.

> "Vi har ju fått bilder från den andra förskolan. Som man kan hjälpa till och visa men vi har ju inte börjat använda dem än."

Arbetslaget hade fått material i form av bland annat bilder som hade kunnat användas under de dagar som modersmålsläraren inte befann sig i verksamheten.

Som ett komplement till det verbala språket beskrevs hur pedagogerna på en del förskolor använde sig av tecken som stöd för att göra det så tydligt som möjligt när de nyanlända barnen var med i den pedagogiska verksamheten.

> "I början jobbade vi mycket med tecken som stöd men sedan lärde de sig svenska väldigt fort så nu pratar de jättebra svenska."
> "Vi jobbar ju i grupper och utifrån den åldern de är ingår de i den gruppen. Så de får hänga med på det vi gör, och vi får försöka göra dem delaktiga i det vi gör. Sen använde vi oss mycket utav kroppsspråk och tecken."

De förskolor som arbetade med tecken som stöd använde det i olika typer av aktiviteter. Såväl i åldersindelade grupper som ett redskap i förskolans vardag. Om barnen lärde sig behärska det svenska språket snabbare tack vare tecken som stöd framgick inte under intervjuerna.

Stöd och resurser för förskollärarna i arbetet med nyanlända barn

I detta avsnitt beskrivs hur pedagogerna stöttas i sitt arbete med de nyanlända barnen samt vart de känner att de kan vända sig när de är i behov av stöd.–Här följer även en kortfattad beskrivning av hur det genom smärre förändringar av verksamhetens upplägg kan gynna inte bara de nyanlända barnen, utan hela barngruppen.

En förskollärare berättade hur hennes avdelning fick stöd i sitt arbete genom att en extra resursperson kom och arbetade i arbetslaget under några timmar, fyra dagar i veckan. Hon underströk att behovet av resurspersonal funnits redan innan flyktingbarnen började på förskolan men att dessa barn troligtvis var en bidragande faktor till att arbetslagets önskan om resurspersonal gick igenom.

Samma förskollärare nämnde även hur avdelningen inrättat en extra läsvila efter middagen där flyktingbarnen och några andra barn som behövde ett lite lugnare tempo fick delta:

> "Vi väljer en lite enklare bok att prata om och så kanske budskapet, eller vi är noga med att man förstår handlingen och så."

Flera av förskollärarna som intervjuades i två av kommunerna beskrev hur de kände trygghet i att de kunde vända sig till sin förskolechef eller till introduktionsenheten vid behov av stöd och att den kontakten upplevdes som oerhört viktig. En förskollärare berättade hur hennes förskolechef var ett stöd för hennes arbetslag. Hon uttryckte hur de har kunnat vända sig till chefen med dilemman och frågor, Och att chefen sedan tog sig tid att svara och söka reda på information. Hon upplevde att hennes chef verkligen engagerat sig i verksamheten och dess behov. En annan förskollärare beskrev hur hon uppmuntrats av det positiva utbytet mellan arbetslaget, förskolechefen och introduktionsenheten.

> "Vår förskolechef är hjälpsam. Och introduktionsenheten tror jag också kan hjälpa en ganska mycket om man anlitar dem. Och jag känner också att vi har fått ganska positiv feedback för det här, för hur det har gått under det här läsåret."

Förskolecheferna i de båda kommunerna nämnde främst samordnarna från introduktionsenheten som den resurs de främst vänt sig till för att få stöd i sitt arbete. De berättade även att modersmålsenheten har varit inkopplad en hel del men det handlar mer om det administrativa som tillexempel att boka tolk och modersmålslärare.

Två förskollärare i den tredje kommunen uttryckte hur de kunde vända sig till en förskola med större erfarenhet av mottagandet av nyanlända barn vid behov av stöd.

> "Det var ju med tips på tolkar och lite så. Jag förstod det som att det är mer att vi ska ta oss tid och leta. Sen kan vi ringa dem på den andra förskolan, men vi vet inte hur länge de står till förfogande."

Förskollärarna beskrev hur de behövde mer tid till att få fram olika hjälpmedel som kunde användas i det kommande arbetet med barngruppen. Förskollärarna på denna förskola beskrev att de kände en trygghet i att de kunde vända sig till den andra förskolan men uttryckte att de inte visste hur länge detta utbyte skulle fortlöpa.

Svårigheter som kan uppstå

Detta avsnitt berör aspekter kring respondenternas upplevelse av bristande kommunikation mellan verksamhetens personal och modersmålslärarna samt kulturella dilemman som kan uppstå i mötet med familjer från en samhällskultur som skiljer sig från den kultur pedagogerna är vana vid.

Både förskolechefer och förskollärare i samtliga kommuner uttryckte en önskan om en bättre kommunikation mellan arbetslaget och modersmålslärarna. Vissa upplevde att det saknades inblick i modersmålslärarnas arbete med flyktingbarnen och flertalet respondenter uttryckte att vissa modersmålslärare tycktes sakna inblick i förskolans utformning. Under några intervjuer nämndes hur modersmålslärarna tycktes arbeta mer utifrån ett skolperspektiv vilket ledde till att de missade den viktiga anknytningsaspekten.

> "Många har ju pedagogisk utbildning men kanske en lärarexamen som är för äldre åldrar... Att då komma till en förskola och jobba med små barn, där är det inte katederundervisning."

En förskollärare uttryckte önskan om ett ökat utbyte mellan modersmålslärare och pedagoger då hon såg detta som ett sätt att lära sig mer om barnen och deras kultur. Några av respondenterna underströk dock att det även fanns flertalet modersmålslärare som förstod förskolans struktur och behov även om dessa kunde vara svåra att få tag i.

Även de kulturella aspekterna ansågs påverka respondenternas arbete med flyktingfamiljerna. En förskolechef gav exempel på olika kulturkrockar som kunde uppstå mellan förskolan och flyktingfamiljerna.

> "Respekten för oss som kvinnor finns inte alltid där. Hur tar vi emot synen på kvinnor? Och hur handskas vi med den? Medan andra ser oss på annat sätt och höjer status på pedagoger och detta handlar jättemycket om kulturer. Då är det viktigt att vi har kulturkunskapen så att våra fördomar inte eldas på."

Förskolechefen berättade vidare hur viktigt det är att pedagogerna har kunskap om kulturella olikheter och att det ges tid till arbetslaget för att prata om hur man bemöter liknande situationer. Förskolechefen menade att en pedagog i mötet med familjerna ska vara välbemötande och inte visa sina privata värderingar. Hon avslutade med att tillägga att alla är precis lika värdefulla och välkomna i den svenska förskolan.

Vidare beskrev en av de intervjuade förskolecheferna hur flyktingfamiljernas erfarenhet och syn på förskolan kan skilja sig mellan familj och familj. Hon beskrev att de i vissa länder har tillgång till skola, medan de i andra länder lever i stamfamiljer som inte har tillgång till skola på samma sätt som i Sverige.

Myndighetskontakt

Enligt respondenterna försvårades arbetet i verksamheten ibland av föräldrarnas syn på förskolan som myndighet. Myndighetskontakten var något flera respondenter beskrev som en känslig aspekt från föräldrarnas sida. En del av respondenterna beskrev hur skolan som myndighet hade en annan status i andra delar av världen och att det därför ibland var svårt att vinna föräldrarnas förtroende.

> "De kommer ofta från länder där myndigheter inte går att lita på. Så kommer de till Sverige. Generellt kan man inte muta folk här. De är väldigt reserverade när vi sitter från myndighet. För dem är det väldigt stort. De vet ju inte var de har oss på det sättet."

Samtidigt uttryckte några respondenter att en del av förskolans kultur är att dela med sig av barnens utveckling och händelser som skett på förskolan och detta kunde ibland tolkas fel av vissa nyanlända föräldrar. En förskollärare uttryckte hur vissa av de nyanlända familjerna var ovana vid att samtala med andra om deras barns utveckling.

> "De är så rädda att något är fel på deras barn så fort vi tar upp något med utvecklingen. Alltså det är svårt att förklara den pedagogiska verksamheten för dem."

Den kulturella aspekten och hur den påverkade pedagogernas arbete i vardagen var genomgripande i majoriteten av intervjuerna.

Matkulturer och förskolans schema

Flera respondenter nämnde att många av de nyanlända barnen fick speciell mat utifrån religiösa perspektiv. I de flesta intervjuerna var denna aspekt något som berördes i förbifarten utan att det utvecklades djupare.

En förskolechef beskrev ett enskilt exempel där ett barn reagerade på matkulturen på en förskola.

> "Vi tog emot barn som var väldigt negativa till vår kultur och det väcker naturligtvis tankar hos pedagogerna. När barnen lär sig att griskött ska man inte äta och man ska inte sitta nära den som äter griskött för det är farligt."

En förskollärare gav ett exempel på en helt annan upplevelse, gällande barnens matkultur. De andra barnen på förskolan blev nyfikna på varför de nyanlända barnen fick annan mat än den de åt. De var även nyfikna på vad det var för typ av mat och om den smakade annorlunda.

> "Det har blivit diskussion kring mat och vi lät dem smaka lite på deras mat. Det är ju inget humbug de äter. Och likväl har vi en vegetarian i barngruppen."

Hon nämnde hur barnen verkat nyfikna på varandras mat och upplevt skillnader i matkulturen som något spännande. En annan aspekt som kommer upp i en del intervjuer var hur förskolorna hade fasta mattider vilket kunde vara svårt för en del nyanlända familjer att sätta sig in i.

Det framkom även hur förskolornas fasta rutiner och scheman kunde skapa kulturkrockar. I många kulturer är inte tiden lika statisk som den är i Sverige. En förskollärare uttryckte hur detta kan skapa missförstånd mellan pedagoger och föräldrar.

> "Vi är nog ganska schemafixerade i Sverige tror jag. Och där känner jag att där har vi nog inte riktigt lyckats nå varandra. Och vi försöker då att förklara det här med att det är mat som vi beställer."

Förskolläraren beskrev vidare hur familjerna kanske inte förstod att mattransporten anlände under en viss tid varje dag och att maten behövde beställas redan tidigt på morgonen.

Krav som ställs på verksamheten

Texten som följer beskriver hur förskollärarna resonerar kring de krav som upplevs finnas kring arbetet med integrering av nyanlända barn i förskolan. Detta stycke tar även upp förskolechefernas tankar kring vilka egenskaper och kunskaper som personalen behöver för att de ska känna sig förberedda på att ta emot nyanlända barn. Egenskaper som nämns är bland annat flexibilitet, nyfikenhet och lyhördhet.

Flera respondenter nämnde hur viktigt det är att vara flexibel. Två förskollärare poängterade även vikten av att vara lyhörd och tillmötesgående mot föräldrarna, samt förmågan att kunna anpassa sig till alla olika familjer. En annan förskollärare berättade även att man bör lära känna barnet och dess familj, och vad de har i bagaget sedan tidigare.

> "Vi hade tänkt i slutet på förra terminen att vi skulle ha någon utflykt med hela barngruppen men vi insåg tillslut att det var ett för stort projekt att göra det med två nya barn som främst behövde trygghet. Det var ett tillräckligt stort äventyr för dem att komma hit och vara på den här gården utan sina föräldrar."

En av de intervjuade förskollärarna gav i ovanstående exempel en beskrivning på hur hennes arbetslag kunde vara flexibla på så sätt att de med mycket kort varsel avbokade förskolans utflykt. Detta beslut fick enligt henne ett bra bemötande från de andra barnens föräldrar.

På frågan hur en Förskollärare bör vara i mötet med flyktingbarn och deras familjer beskrev en förskolechef det på följande sätt:

> "Nyfikna, trygga, inte se några problem i allting. Lösningsfokuserad, för man får ändra på verksamheten hela tiden och vara väldigt närvarande. Det tror jag på. De behöver nog mer i början och visa så här går det till. Att man är tydlig med att visa, och det blir mer teckenspråk. Alltså bild som stöd, tecken som stöd. Allt som går att använda. Och flexibla. Tycker jag."

En förskolechef berättade hur hon upplevde att pedagogerna i hennes verksamhet blivit mer och mer förberedda på att ta emot nyanlända. Hon uttryckte att det behövs mer kunskap om olika kulturer och språkkulturer för att gynna ett fortsatt arbete. Förskolechefen upplevde att förskollärarna har alla skriftliga och administrativa saker klara för sig men när det kom till själva bemötandet behövdes förbättringar. Vidare berättade hon hur en mångkulturell verksamhet och emottagandet av nyanlända barn gynnat pedagogerna i sitt arbete, då de har fått tänka om kring hur de vanligen arbetat.

> "För personalens del så tvingas de ju faktiskt att bli ganska flexibla, de tvingas tänka utanför ramen. Man kan inte tänka innanför den ram som man alltid tänkt utan man tvingas tänka utanför."

En annan chef berättade att även om verksamheten skall vara en mångkulturell plats enligt läroplanen, finns risken att det sker först när det finns flerspråkiga barn i förskolan. Chefen berättade hur hon upplever att pedagogerna på hennes förskolor hade kommit olika långt i sina förberedelser med att ta emot nyanlända barn.

> "Vi får ju uppleva en naturlig del i att jobba i en mångkulturell verksamhet. De tillför ju enormt mycket. Bara det att dom har ett annat språk, att vi kan lära oss om en annan kultur. Barn är ju väldigt lyhörda för nya saker och tar till sig det. Och det ska vi se till att pedagogerna och jag gör också då. Det är det som är målet så blir det inte så konstigt."

Hon poängterade slutligen att alla barn har rätt att gå i förskolan och att det därför är viktigt att inte skilja människor från varandra.

Tankar inför framtiden

Följande text berör tankar som framkom hos respondenterna om hur den framtida integreringen skulle kunna se ut.

En förskolechef i den kommun som har kortast erfarenhet av arbetet med nyanlända barn berättade hur hon kände att hon fick den information och det stöd inför mottagandet av nyanlända barn som hon behövde. Hon beskrev vidare att om det någon gång skulle komma uppåt åtta nio barn skulle situationen kanske se annorlunda ut. Då hade de antagligen behövt skapa en ny verksamhet för att kunna ta emot dessa barn. Chefen menade att ett barn går att ta emot utan några problem förutom att det behövs extra stöd för språket men att få plats för enbart ett barn är enligt henne inget konst. En chef i en annan kommun som haft lite mer erfarenhet av detta berättade att det är stor skillnad på om det kommer ett enstaka barn då och då, mot när det kommer flera barn åt gången.

> "Det blir ju en annorlunda process om det kommer enstaka barn då och då, eller om det kommer fem tio barn på en gång. Åldern gör ju också en skillnad."

Hon förklarar vidare hur det blir en speciell situation när man måste tänka mer strukturellt, och tänka på hela barngruppen samtidigt som man behöver individanpassa arbetet och ordna med tolk och stöd på respektive barns språk, men även om de har olika åldrar.

En av respondenterna i en av kommunerna uttryckte hur flyktingbarnen och deras familjer är viktiga för kommunen eftersom den inte varit särskilt mångkulturell tidigare och familjerna bidrar till en ökad förståelse för kulturella skillnader både bland de lokala barnen och deras föräldrar. En förskolechef beskriver det på följande sätt.

> "Verksamheten gynnas genom att den öppnar upp en förståelse. Och att man inte ska ha förutfattade meningar, att man ska ta del av deras kompetens. Alltså vad har de varit med om och vad kan vi lära oss? Ett utbyte."

Något som genomsyrade flertalet av svaren vi fick under våra intervjuer var att respondenterna önskade att barnen skulle känna sig välkomna. Respondenterna uttryckte viljan att försöka förstå barnen och deras familjer. Oavsett vilken erfarenhetsgrad som personalen hade med arbetet av nyanlända var det inga tvivel om att de ansåg barnen ha lika mycket rätt till förskola som svenskfödda barn i samma ålder. I en allt mer interkulturell värld, förehöll sig respondenterna till att alla barn är lika värda. De ska mötas med lika mycket stöd och respekt oavsett bakgrund, och det är ett av de förhållningssätt som vi främst tar med oss från intervjuerna.

Diskussion

I följande avsnitt diskuterar vi resultatet, och våra egna tankar kring vad som framkommit under intervjuerna. Våra tankar och reflektioner kring resultatet balanseras med tidigare forskning och jämförs med resultatet.

Resultatsdiskussion

Syftet med studien var att vi ville studera hur förskollärare och förskolechefer resonerade kring förskolans arbete med nyanlända flyktingbarn. Vi ville även ta reda på vilka typer av verktyg som förskolechefer och pedagoger fått ta del av utifrån, och hur mottagandet av barnen och föräldrarna går till. Under intervjuerna samlade vi in mycket material och ibland var det svårt att organisera. Vi är medvetna om att vårt urval är litet och att resultatet endast ger en liten inblick i förskolans verksamhet. Det går att luta sig på studien för att få information om hur personalen kan uppleva arbetet med nyanlända, men samtidigt är det viktigt att tänka på att arbetet med nyanlända inte behöver upplevas på samma sätt överallt.

Kommunikation, kulturkrockar och traumatiska upplevelser

Följande avsnitt beskriver hur kommunikationen kan se ut mellan förskolans personal och de nyanlända familjerna. Här tas även information om olika kulturkrockar upp, samt att trauman kan uppstå i vissa situationer.

Flera av studiens respondenter beskriver hur förskolan är en schemabunden verksamhet och att det ibland kan krocka med de nyanlända familjernas livsstil. Vi kan förstå de respondenter som berättar att det är viktigt att föräldrarna förstår varför förskolans arbete är utformat som det är. Samtidigt anser vi att förskolan nog kunnat gynnas av en mer flexibel verksamhet. Det kan även vara viktigt att föräldrarna vet varför blanketter ska lämnas in och varför vissa typer av kläder är viktiga under en viss typ av väderlek.

Lunneblad (2013) beskriver i sin studie hur det kan vara svårt att beskriva för de nyanlända familjerna vad som gäller kring tider och att sätta scheman för barnens vistelse. Vidare menar han även att det är svårt för vissa familjer att förstå att det behövs kläder för olika väderlekar. I vissa länder går familjerna inte ut om det regnar. I svensk förskola går barngrupper oftast ut även om det regnar eller snöar, och vi har utvecklat en positiv attityd till att vara ute en stund minst en gång om dagen. Detta är något vi känner att man måste vara tydlig med att framföra till barnens föräldrar, så att inte det uppstår missuppfattningar som drabbar barnen.

Även när föräldrarna behärskar engelska eller har börjat tillägna sig det svenska språket kan dessa kommunikativa aspekter fortlöpa. Den språkliga aspekten är bara en del av det kommunikativa perspektivet men föräldrarna behöver även en förståelse för varför förskolan är utformad som den är (Juvonen 2015). Utifrån resultatet framgick det bland annat att föräldrar kunde ha svårt att förstå varför det var viktigt att veta när barnen skulle hämtas och lämnas på förskolan för att till exempel maten skulle räcka åt alla barn. Vi upplever att man som pedagog bör ha en tydlig dialog med föräldrarna så att de förstår att förskolans struktur bygger på ett större system, samt att det finns en orsak till pedagogernas önskemål om information kring barnens vistelse på förskolan.

Utöver de kulturella aspekterna påverkades även arbetet utifrån barnens bakgrund. Alla de barn som nämndes under intervjuerna hade på ett eller annat sätt kommit till Sverige som flyktingar.

Flera av respondenterna i studien var noga med att poängtera ett fördomsfritt förhållningssätt. Samtidigt fanns det förskolechefer som uttryckte vikten av att känna till barnens bakgrund och kulturella olikheter i hemlandet. Juvonen (2015) beskriver hur det kan vara svårt för familjer med integrering i ett land med annan kultur. Detta bör pedagoger ha i åtanke för att kunna vara förberedda om missförstånd skulle uppstå. Vetskapen om barnens bakgrund och hemkultur kan säkert underlätta arbetet för pedagogerna och göra dem mer handlingsberedda. Däremot undrar vi om inte informationen i sig även kan skapa fördomar och förutfattade meningar bland personalen redan innan de träffat familjerna?

Detaljer om barnens resa till Sverige är för oss okänd men det är inte främmande att tänka att vissa barns flykt från sitt hemland varit mer omskakande än för andra flyktingbarn. Ascher (2014) beskriver hur det för barn som flytt sitt hemland kan skapa psykologiska ärr som leder till problem i vardagen, men varför psykologisk ohälsa bara drabbar vissa barn, och inte alla, är svårt att förklara. I arbetet med de barn som lider av psykisk ohälsa är det enligt Ascher viktigt att räta ut alla frågetecken kring barnets flykt och ta reda på exakt vad som hänt. Det kan vara allt från krigsrelaterade trauman till bemötande av myndigheter.

Utifrån det resultat vi har fått fram, kan vi se att det kan finnas en fördel med att man vet lite av barnets bakgrund och historia, innan det anländer till förskolan. Detta för att man på så vis skall kunna hjälpa barnet till en tryggare vardag. Pedagogerna bör även finnas där som ett bra stöd för barnet i sin vidareutveckling även när de traumatiska minnena, eller de upprivande känslorna tränger sig på.

I en av intervjuerna fick vi höra hur ett barn skiljts från sina föräldrar innan barnet anlänt till Sverige och därför var separationen från föräldrarna varje lämning en ovanligt hög stressfaktor för detta barn. Även om detta exempel är intressant och bör benämnas vill vi inte skapa en bild av nyanlända flyktingbarn byggd på fördomar och felaktiga antaganden. Därför poängteras att av de barn som nämndes i studien var det enbart detta barn som visade någon form av psykiska men från själva flykten.

När de nyanlända barnen börjar behärska det svenska språket kan de börja förstå språkkulturen i leken. Då kan det vara bra om man som pedagog finns tillgänglig för att stötta upp så att det inte blir några missförstånd. Några av förskollärarna berättade att det är viktigt att vara lite extra närvarande och stötta de nyanlända barnen i språket.

Något som en del av förskollärarna även hade märkt var att vissa nyanlända barn upplevdes mer utåtagerande under sin första tid på förskolan. De trodde dock att detta berodde på bristen av ett gemensamt språk, för i takt med att barnen lärde sig det svenska språket så försvann det utåtagerande beteendet. Kultti (2014) berättar om en konflikt som uppstod mellan ett

persisktalande barn och ett svensktalande barn. De två barnen saknade ett gemensamt språk och kunde inte förstå varandas perspektiv. En modersmålslärare fick fungera som medlare för att få fram vad barnen ville få ut av leken och vem som ville ha vilken leksak. Utifrån både resultat och teori ser vi hur avsaknad av ett gemensamt språk kan leda till konflikter mellan barnen. Detta är värt att ha i åtanke om vi i framtiden får arbeta i en interkulturell förskolemiljö.

Arbetet Inför och under inskolningen

När det gällde mottagandet av familjerna i förskolan uttryckte flera respondenter en önskan om ett bättre strukturerat arbetssätt. Några respondenter önskade att det fanns någon form av handlingsplan som kan användas inför de nyanlända barnens inskolning. Vi fick under intervjuerna veta att en sådan handlingsplan finns för skolan som institution, men att det ännu inte finns någon handlingsplan som är riktad mot förskolan.

När det kommer till själva inskolningen på förskolan har flera av de nyanlända barnen i vårt fokusområde fått en förlängd tid för detta. Det är något alla barn har rätt till och förskolans läroplan är tydlig i sin beskrivning att verksamheten ska anpassas efter barngruppens behov. Precis som Broberg, Hagström och Broberg (2012) beskriver så tycks barnens inskolning varit olika lång utefter barnen och dess familjers behov.

Många förskollärare önskade att de hade fått mer information om barnens bakgrund innan barnen kom till förskolan. De berättade hur de ibland inte ens känt till vilket språk barnen talade. Det fanns även en allmän uppfattning bland både chefer och förskollärare att tiden mellan information och mottagande var för kort. Vår upplevelse är, på grund av de svaren vi fick, att den information och den handlingsberedskap som idag finns på dessa förskolor inte alltid räcker till. Vi ställer oss fundersamma kring om situationen är den samma i resten av landet.

Kommunerna i vår studie har lite olika arbetsstrategier och tar in olika mängd flyktingar. I två av kommunerna har respondenterna berättat att de arbetar tillsammans med en enhet som heter introduktionsenheten. I den ena av dessa kommuner har förskolecheferna använt introduktionsenheten som stöd i lite mer än två års tid och både förskolechefer och förskollärare beskriver detta samarbete som mycket positivt.

Kobrosli och Kharouach (2010) förklarar hur det är enhetens uppgift att ta hand om uppgifter kring familjernas bakgrund och ge vidare denna till förskolan. Hon är osäker på om informationen når ut till förskolans personal eller om den stannar på rektorexpeditionen. Utifrån vår studie tycks förskolecheferna i våra valda kommuner vara bra på att delge sin personal den knapphändiga information de fått ta del av.

Förskolechefer och förskollärare i den andra kommunen har arbetat betydligt längre med introduktionsenheten och flyktingströmmen är högre där. Under intervjuerna framgick det att arbetssättet med introduktionsenheten som tidigare fungerat i den kommunen inte längre var användbart.

Vi tror att detta kan bero på ett ökat antal flyktingar som inte motsvarar antalet personal och de resurser i form av tolkar, modersmålslärare och tid för planering som förskolans verksamhet behöver. Detta antagande bygger dels på vårt resultat och dels på det resultat Kultti (2009) fick fram i sin studie om små barn med annat modersmål än svenska.

Modersmålslärare och språkligt stöd

Följande avsnitt handlar om respondenernas tankar kring modersmålslärarnas arbete i förskolan, hur detta arbete hade kunnat utvecklas, samt kommunikativa aspekter kring barnens tillvaro på förskolan och vilken betydelse det svenska språket har hos de nyanlända familjerna.

Samtliga respondenter i vår studie lyfte hur modersmålslärare har varit deras huvudsakliga stöd och resurs i arbetet med nyanlända barn. Däremot betonade flera respondenter att bristen på personal som behärskar barnens modersmål är stor. Juvonen (2015) beskriver hur det kan vara svårt för förskolan att ge barnen det språkliga stöd som de har rätt till om det inte finns tillgång till modersmålslärare. De nyanlända barnen i vårt fokusområde hade rätt till ett utökat modersmålsstöd under sin första tid i svensk förskola. Dessvärre kunde inte alltid detta förverkligas då det rådde stor brist på modersmålslärare.

Juvonen föklarar vidare att det oftast är det nya språket som är det största hindret för integreringen i samhället. Som vi tidigare nämnt framkom det under några av intervjuerna att de nyanlända barnen kunde upplevas tystlåtna eller utåtagerande under sin första tid på förskolan. När barnen senare hade överbyggt språkbarriären blev de istället snabbt en del i gemenskapen. Samtidigt finns det en risk i att enbart fokusera på att barnet måste lära sig det svenska språket. Kultti (2009) beskriver hur det kan finnas en problematik i att försöka få barn med annat modersmål att lära sig svenska innan de kan samspela med andra barn. Hon menar att det är viktigt att uppmärksamma hur barn försöker skapa kontakt trots att det verbala språket inte finns hos dem. Det förhållningssätt som Kultti beskriver återspeglades hos två förskollärare i en av våra intervjuer. Dessa förskollärare berättade hur de observerat barn som talade två olika modersmål och lekte obekymrat med varandra genom att kommunicera med gester och kroppspråk. Vi har tidigare sett att barn automatiskt sätter ord på saker i sin omgivning och använder kroppsspråket. Enligt Vygotskij (i Säljö 2010) lär sig barnen språket i det sociala samspelet. Han menar vidare att barnen även behöver utmaningar för att lära sig snabbare och detta kan ske i samspel med både vuxna och barn.

En förskolechef betonade att modersmålslärarna i hennes område var mer fokuserade på undervisning och därför missade den viktiga omsorgsbiten. Broberg, Hagström och Broberg (2012) beskriver utifrån anknytningsteorin hur barn i yngre åldrar har ett större anknytningsbehov. Behovet av närhet och trygghet behöver tillfredställas för att barnen ska kunna skapa trygga sociala relationer. Samtidigt som vi håller med förskolechefen i att vikten av omsorg och trygghet är stor så undrar vi om det inte borde finnas en dialog mellan förskola och modersmålsenhet gällande de båda myndigheternas arbetssätt. Kanske finns en orsak till modersmålslärarnas arbetsutformning och kanske känner de inte till de omsorgsbehov förskollärarna upplever att barnen behöver få tillfredställda?

Gällande modersmålslärarnas arbetssätt uttryckte flera förskollärare en önskan om ett djupare samarbete mellan arbetslaget och modersmålsläraren. Många respondenter beskrev hur både förskolans ordinarie personal samt modersmålslärarna ibland saknade inblick i varandras arbete. Vi känner att ett förhållningssätt där även modersmålslärarna räknas in i förskolans arbetslag kan gynna såväl förskolan som verksamhet som det enskilda barnet. Om personalen uppnår ett gott samarbete och kan utbyta varandras erfarenhet och kompetenser, kan modersmålsundervisningen lättare integreras i förskolans verksamhet. Detta tror vi kan leda till en ökad yrkeskompetens för alla parter. Kultti (2009) betonar i sin studie att tillfällen för barnen att tala sitt modersmål är mycket få och att modersmålslärarens närvaro är avgörande. Vidare belyser Kultti (2014) att ord kan betyda olika saker i olika språkkulturer och att pedagoger måste vara medvetna om dessa språkliga kontraster. Eftersom förskollärarna i vår studie tycks

önska ett bättre samarbete hade barnen gynnats av att personalen kunnat ta över så gott de förmår när modersmålsläraren inte är på plats.

Andra resurser och hjälpmedel som respondenterna nämnde var bland annat tecken som stöd, surfplattor och Skolverkets litteratur. Diskussionerna kring dessa utvecklades inte så värst mycket och därför föll de även ut ur denna resultatsdiskussion.

Kulturella klyftor och interkulturalitet

Detta avsnitt beskriver några av de kulturella klyftor som respondenterna upplevt i sitt arbete med nyanlända familjer. Här beskrivs även vikten av ett interkulturellt fördomsfritt förhållningssätt samt hur barnen på förskolorna tycks påverkas av den interkulturella förskolan.

I relationen med föräldrarna uttryckte de flesta av våra respondenter hur det var viktigt att ha ett lösningsfokuserat förhållningssätt. Många respondenter beskrev hur de kulturella olikheterna mellan förskolan och de nyanlända familjerna kunde skapa hinder i kommunikationen mellan de båda parterna. Att ta reda på vilken kultur barnen och deras föräldrar kom ifrån uttrycktes därför ofta som en viktig aspekt för att pedagogerna skulle kunna bli något sånär handlingsberedda.

Utifrån respondenternas svar upplevde vi att de nyanlända föräldrarna tycktes kunna göra sig en bild av förskolan utifrån sitt egna kulturella bagage, vilket de flesta människor gör. Stier (2009) förklarar att man bär med sig sin kultur oavsett var man flyttar, han menar att människans identitet med tiden blir mer rörlig när man tar åt sig bitar av andra kulturer. Utifrån ett interkulturellt samhällsperspektiv menar bland annat Lunneblad(2013) att det i skolan är viktigt att uppmärksamma andras kulturer och se dem som positiva. I resultatet framgick både exempel på hur föräldrar anpassat sig till delar av den nya kulturen men även exempel på föräldrar som haft svårare att anpassa sig. Flera föräldrar hade enligt respondenterna i en av kommunerna en negativ bild av myndighetskontakt och såg väldigt allvarligt på förskolan som myndighet. Dessa föräldrar upplevdes ha svårt att öppna sig för förskolans personal och de blev oroliga om samtal kring barnens utveckling uppkom.

Bouakaz (2007) belyser utifrån sin studie hur föräldrar upplevt att förskolan inkräktar på deras roll som föräldrar då förskolan tar över deras fostransroll. Det fanns en oro hos föräldrarna att skolan skulle utnyttja deras okunskap. Om detta är något föräldrarna till barnen som nämns i vår studie upplevt framgår inte i vårt resultat.

Några förskollärare beskrev även hur det fanns föräldrar som tycktes glorifiera läraryrket som profession. En förskolechef nämnde att lärare hade en helt annan status i dessa föräldrars hemkultur. Dessa föräldrar beskrevs stanna kvar på förskolan så kort tid som möjligt vid hämtning och lämning av respekt för förskollärarna och deras arbete. Det fanns även ett exempel på föräldrar med en annan kvinnosyn än vad som är norm i Sverige och vi upplever att förskollärarna som mötte dessa föräldrar inte kände att de blev respekterade som kompetenta pedagoger på grund av sin könstillhörighet. Juvonen (2015) beskriver hur det ibland kan vara svårt att som nyanländ integreras i samhället när man kommer till ett land med en annan samhällsstruktur. Detta eftersom samhället och dess traditioner skiljer sig från vad man själv är van vid.

Utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv beskriver Lunneblad (2006) hur det är viktigt att se hur vi människor påverkar varandra utifrån samhällets normer och värden. Fördomar kan växa om man inte lär sig att se och försöka förstå varandras olikheter som påverkas av kulturella och samhälleliga förseelser. Under intervjuerna framkom det även att många föräldrar och

pedagoger var nyfikna på varandras kultur och strävade efter att förstå varandra. Vi upplever att det är viktigt att både föräldrar och pedagoger försöker överbygga såväl den kommunikativa som den kulturella klyftan mellan varandra för att skapa en så fördomsfri relation som möjligt.

När människor från olika kulturer möts och har en förståelse för den andre är det lättare att skapa en fördomsfri relation. Detta beskriver Wenneberg (2001) och kopplar till Socialkonstruktionismen, där människor från olika kulturer möts och skapar en gemensam samhällsstruktur som vävs samman i förståelse. Vi tror att en nyfikenhet och viljan att lära av och med varandra, kan gynna både nyanlända familjer och verksamma pedagoger i arbetet med att bygga broar mellan olika kulturer och språk.

Förskolan ska enligt *Läroplanen för förskolan* (Lpfö 98 rev. 2010) anpassas till de barn som vistas i verksamheten. Därför gynnas verksamheten av en ökad insikt och förståelse från bägge parter. Dock ligger ansvaret enligt läroplanen på personalen så det är förskollärarna som ska ansvara för att mötet blir professionellt och fördomsfritt. Även om de flesta familjer som nämndes i intervjuerna tycktes vilja interagera och samarbeta med förskolan så fick vi även kännedom om ett exempel där de kulturella skillnaderna mellan förskola och familj skapade problem för pedagogerna på en förskola:

> "Respekten för oss som kvinnor finns inte alltid där. Hur tar vi emot synen på kvinnor? Och hur handskas vi med den?"

Om vi som förskollärare håller oss till ett lösningsfokuserat arbetssätt hur når vi då fram till de föräldrar som själva bestämt sig för att inte försöka förstå den andres perspektiv?

Gällande de nyanlända barnen i förskolan, tycks barnen på vissa förskolor vara nyfikna på varandras kulturella olikheter, samtidigt som pedagoger beskrev hur andra barngrupper inte såg någon skillnad på barn och barn. En av förskollärarna beskrev barnens eget perspektiv genom att förklara att barn ser på sin omvärld utan raster för ögonen. Detta gör dem mer öppna och fördomsfria än oss vuxna. Barnen tycks omedvetet inta det interkulturella förhållningssätt pedagogerna strävade efter. Huruvida detta berodde på förskolans hantering av den mångkulturella verksamheten eller inte är svårt att veta.

Utmaningar och förslag på lösningar

Utifrån intervjuerna upplever vi att arbetet med nyanlända barn och föräldrar sätter press på förskolan och dess personal. I en kommun talas det återkommande om ett lösningsfokuserat arbetssätt och en flexibilitet i det vardagliga arbetet. I den kommun där flyktingströmmen är störst upplevs pedagogerna mer stressade då de är medvetna om vad de behöver kunna för att möta de nyanlända barnen och deras föräldrar. Däremot saknar pedagogerna den information de behöver för att tillägna sig kunskapen. Samtidigt upplever vi att förskollärarna i denna kommun tappar arbetsgnistan när allt går för fort och arbetet tappar struktur.

Flera av våra respondenter beskriver att det är viktigt att inte ha några förutfattade meningar gällande barnen och deras familjer är eller deras bakgrund. Stier (2009) beskriver om hur ett interkulturellt förhållningssätt kan se ut i en skola. Han berättar att verksamma i skolan inte bara ska acceptera varandras kulturer utan även ta tillvara och lära sig av dessa, samt för att det berikar elever och lärare i skolan. Många av respondenterna poängterar vikten av information om familjen redan i ett tidigt stadium. Vi upplever att denna information helst ska komma direkt från familjen för att pedagoger ska kunna skapa sig en sanningsenlig bild av familjen och dess behov. Detta ligger även till grund för att pedagogerna lättare kan lära känna barnen när barnen

väl börjat på förskolan. Kultti (2014) beskriver vikten av att som pedagog ha ett gott samarbete med familjen för att kunna ta del av det nya språket. Vi fick veta hur det kan vara bra att få information från familjerna och detta kan vi koppla till den socialkonstruktionistiska teorin vilken Lunneblad har använt sig mycket av i sin forskning. Denna teori handlar i botten om hur människor bemöter varandra utifrån omvärldens normer.

Även personalens inställning till arbetet med nyanlända i förskolan upplever vi som vital för att mottagandet och vidarearbetet ska bli bra. Det lösningsfokuserade arbetssätt som nämndes i en av kommunerna var någonting som vi tog till oss, och vi upplevde det som en röd tråd genom samtliga intervjuer. Respondenterna i den kommunen gav intryck av att ha en positiv inställning till arbetet med de nyanlända barnen och deras föräldrar. Vi känner att det är viktigt att ha en positiv inställning när det kommer till förändringar men vi vet samtidigt att det är svårt att strukturera om hela verksamheten, särskilt att göra det så att den passar alla. Det är svårt att se hur långt verksamheten kan gå inom ramen av vad som är möjligt, och frågor som exempelvis budget och liknande kommer alltid dyka upp i frågan om extra resurser. Det finns inga konkreta svar på hur man ska och inte ska göra, men det finns kunskap kring hur man kan göra för att tollgodose de största behoven.

En del likheter i respondenternas förhållningssätt kan kopplas till Ellneby (2008) som i sin studie beskrev hur ett arbetslag utvecklat en okonventionell arbetsmetod, där föräldrarna fick känna sig inkluderade i planeringen av verksamheten genom kontinuerliga föräldraträffar, där det bjöds på fika och talades om hur det gick i verksamheten. Vi känner att föräldrakontakten är viktig men samtidigt undrar vi om föräldrarna fick den information som de behövde och vi hade en underliggande känsla av att mötet var information, mer än kommunikation. Det är dessutom svårt att få ihop föräldramöten, eftersom även det ska vara på en tid som passar alla. Respondenter från en annan kommun i vår studie uttryckte en önskan om att föräldrakontakten kunde vara bättre. Vi upplevde det som att de saknade inspirationen till att vidareutveckla den delen av arbetet till verksamheten.

Flera av förskollärarna betonade vikten av ett bra samarbete och en god kontakt mellan förskola och chef för att arbetet med nyanlända barnfamiljer skulle bli så bra som möjligt. Detta anser vi även styrker hur viktigt det är att se på arbetslaget som en helhet där både förskollärare, chefer, övriga pedagoger och även modersmålslärare kan räknas in. En utvärdering kan göras av arbetet med nyanlända barn samt även övrig verksamhet för att personalen ska kunna se vad som fungerar eller behöver förbättras. Verksamheten ska anpassas efter varje enskilt barn, vilket beskrivs i Läroplanen (Lpfö 98 rev. 2010), och det är något som hela arbetslaget ska ta hänsyn till. Vidare står det att förskolan ska vara en mångkulturell plats, men tyvärr är det något som sällan sker fören barn med andra modersmål börjar i verksamheten. Både Ellneby (2008) och Bouakaz (2009) beskriver hur det kan vara viktigt för förskolan att ha en öppen kulturell dialog med föräldrarna. Dels för att få en mångkulturell verksamhet, men även för att kunna slippa fördomar som lätt kan uppstå vid kulturella missförstånd. Vi anser dock att det gynnar alla barn att kunna se hur ingen människa är den andre lik.

Metoddiskussion

Eftersom vi är tre som har skrivit denna kandidatsuppsats trodde vi till en början att det behövdes två metoder till undersökningen. Vår ursprungliga plan var därför att utföra intervjuer, samt välja ut ett antal pedagoger till att delta i enkäter. Men så fick vi information att det även gick att ha två urvalsgrupper till en metod. Därför valde vi att enbart ha intervjuer som redskap till vår undersökning. Det kändes både enklare för oss och vi kände att intervjuer skulle göra det möjligt att få en bredare variation i respondenternas svar.

Vår önskan var att ta reda på vilka hjälpmedel pedagogerna fick i arbetet med nyanlända barn i förskolan. I slutändan insåg vi dock att det inte finns några särskilda arbetsresurser eller hjälpmaterial utan både förskolechefer och förskollärare förklarade att det mesta som används är sådant som redan finns i verksamheten, men att modersmålsläraren var en av de viktigaste resurserna utifrån. Detta var något som vi fann oerhört intressant eftersom vi inte hade modersmålslärare i åtanke när vi formulerade våra intervjufrågor.

Då vi inte visste vilka förskolor som tagit emot, eller skulle komma att ta emot nyanlända barn, behövde vi få reda på det. Genom att söka information på valda kommuners hemsidor skapade vi en kontaktlista till samtliga förskolechefer. Vi skickade ett informationsbrev, med förfrågan om deltagande via e-post, och gav dem ett "svara senast" datum. Vi frågade dem även vilka förskollärare de om möjligt kunde ge oss kontaktuppgifter till, för att skicka information och förfrågan även till dem. Men många av förskolecheferna dröjde med sina svar, så för att inte få ett för litet urval, kontaktade vi ett mindre antal förskolechefer i ytterligare två angränsande kommuner.

Under tiden vi inväntade svar från förskolecheferna formulerade vi frågor utifrån vårt syfte. Efter rekommendation av vår handledare valde vi att lägga stor vikt på att formulera bra frågor. Detta i syfte att få ut så mycket utav den information vi behövde för att få svar på våra frågeställningar. Det var ett klokt beslut då det gav oss möjlighet att reflektera kring frågornas tolkbarhet. Vi valde att inte ha samma frågor till förskollärarna som till förskolecheferna då vi anade att förskollärarna troligen hade ett mer praktiknära perspektiv, medan cheferna skulle ge oss en mer administrativ överblick. Denna aning visade sig i efterhand ha varit befogad, med undantag av ett fåtal chefer med praktiknära berättelser som de fått ta del av från sin personal. Tack vare att vi hade så väl genomarbetade intervjufrågor besvarades våra frågeställningar och syfte kring hur mottagandet av de nyanlända barnen gick till väga. Respondenterna gav oss god inblick i hur förarbetet kring en inskolning av dessa barn kunde gå till, samt hur arbetet under tiden kunde gå till. Det som respondenterna däremot hade svårt att tolka, var frågan om redskap och resurser, och därför fick vi förtydliga den under intervjuerna. Vi var inte beredda på att modersmålslärare skulle få en sådan stor plats i vårt resultat och så här i efterhand önskar vi att vi hade lagt in fler frågor som mer specifikt riktades till arbetet med modersmålslärare och/eller andra resurspedagoger.

Didaktiska konsekvenser

Såväl förskollärare som förskolechefer beskrev hur nyanlända barn har rätt till utökat modersmålsstöd. Inom förskolan ska barn som behöver ha tillgång till modersmålspedagoger få detta behov tillgodosett. Dessa behöver vara med i barnens lek för att kunna hjälpa till med språken. Kultti (2014) beskriver hur modersmålsläraren kan finnas med för att kunna medla emellan barnen när språken är olika och konflikter lätt kan uppstå. På sikt är det bra att barn som har andra modersmål få tillgång till sitt eget modersmål för att kunna få en god start i förskolan och en god tvåspråkighet. Samtidigt poängterar de flesta att bristen på modersmålslärare är stor. Detta är något som även framgått i delar av den litteratur vi läst. Kultti (2009, 2014) beskriver hur det kan vara svårt för barnen att lära sig sitt modersmål, då det inte alltid finns tillgång till modersmålslärare eller annan personal som behärskar språket. Hon beskriver även att inte alla pedagoger i verksamheten har kunskap om det nya språket hon de nyanlända barnen och det blir lätt att de försöker korrigera barnet. Hur man försöker lösa denna brist vet vi inte riktigt. Vi har hört talas om skolor som anställt lärare som flytt sitt hemland. I vilken utsträckning detta skett vet vi inte riktigt men kanske finns resurser i form av modersmålslärare bland de människor som sökt asyl till Sverige?

Under intervjuerna framgick det att vissa förskolor använde tecken som stöd som en extra resurs i arbetet med de nyanlända barnen. Detta är en förstärkning till det talade språket och stöttar alla barn oavsett vilket deras modersmål är. Vi fick även intrycket av att vissa pedagoger upplevde ett behov av kunna använda tecken som stöd men saknade den utbildning och kunskap som de behövde för att använda detta material. Vi känner till att finns grundläggande hjälp att få via applikationer till surfplattor (exempelvis Björkstrand, Thomas svenskt teckenspråkslexikon version 1.4.1). Som pedagog kan man lära sig de tecken som kommer att användas i förskolan. Tecknen kan användas till allt och till alla tillfällen. Även bilder som stöd kan användas i verksamheten för att göra ett förtydligande till dagens alla moment. Detta går att få tillgång till via habiliteringen i den aktuella kommunen.

Vi håller med de respondenter som uttrycker vikten av en förförståelse av den kulturella bakgrund barnet och dess familj kommer ifrån. Precis som Stier (2009) beskriver finns kulturen alltid med människan oavsett var hon befinner sig. Som människa kommer man aldrig ifrån sitt kulturella bagage men med tiden som man flyttar tillsätts nya kulturella perspektiv i bagaget. Även vi själva har utifrån våra egna erfarenheter byggt upp ett kulturellt bagage och detta bagage skiljer sig från person till person.

Precis som Jahanmahan (2012) beskriver så handlar interkulturalitet om hur vi människor bemöter varandra och bygger broar mellan olika kulturer. Genom att sträva efter ett interkulturellt förhållningssätt och vara nyfikna på och lyhörda inför vad våra medmänniskor bär med sig från sina livserfarenheter, växer vi som pedagoger. Vi bör även ha i åtanke att förskolans fixering av schema och struktur upplevdes som ett problem i mötet med nyanlända barn och deras familjer. Även Lunneblad (2013) poängterade utifrån sin studie hur tidsbegreppet är något som skiljer sig stort mellan olika kulturer. Ett schemafixerat förhållningssätt står i stark kontrast till den egenskap som både förskollärare och förskolechefer ansåg vara viktigast vid arbetet med nyanlända: Flexibilitet. Samtidigt som vi önskar mer flexibilitet i verksamheten för att underlätta för nyanlända, likväl svenska barnfamiljer, kan vi urskilja ett mönster där förskollärare beläggs ett högt administrativt ansvar. Redan innan de nyanlända barnen börjar på förskolan försvinner tid i verksamheten, som läggs på det administrativa arbetet, vilket gör att behovet av planeringstid påverkar möjligheterna att vara flexibel. En av förskollärarna i intervjun beskrev detta på följande sätt:

> "Jag tycker att det var otroligt mycket byråkrati och pappersarbete där i början alltså. Mycket papper som ska fyllas i och det görs inte på en kafferast."

Kanske ligger det administrativa arbetet runt omkring verksamheten i grunden till varför förskolan är så schemabundna, trots att pedagogerna verkar medvetna om att det är ett problem?

Avslutande ord

Vi har intervjuat förskollärare och förskolechefer i tre kommuner och fått reda på hur de arbetar med nyanlända barn och vilka hjälpmedel som används. Som förslag på vidare forskning inom detta område hade varit intressant att välja ut flera olika städer i Sverige och jämfört om det är olika i större och mindre städer. Vilka har arbetat längst inom området och vilka känner sig säkrast? Det hade även varit intressant att intervjua någon som sitter i introduktionsenheten och höra deras åsikter och hur deras förberedelser och arbetsmetoder ser ut. Intressant hade också varit att intervjua föräldrar för att höra deras åsikter om hur den svenska förskolan ser ut jämfört med hur det ser ut i de länder som de kommer ifrån. Utöver detta hade det varit roligt att, tillsammans med modersmålslärare och förskollärare utforma ett arbetsmaterial utifrån vårt resultat. Detta för att se hur man utformar ett bättre utbyte dem emellan och via praktiknära forskning och observationer se hur arbetet på förskolan utvecklades och om ett sådant

samarbete skulle gynna verksamheten i praktiken. Någonting som vi märkt är att arbetet med de nyanlända inte görs i en handvändning, och vi kände verkligen av under arbetets gång att det arbete vi skrev skulle vara omfattande, det har varit både upp och ner, och vi tackar alla som har stått bakom oss i detta arbete, stöttat oss och väglett oss igenom det. Vi kom fram till att ett utav svaren vi fick under en av intervjuerna, stämmer i allra högsta grad in på arbetet med nyanlända barn och familjer i förskolan, men även vårt arbete med studien; Det görs inte på en kafferast direkt!

Referenser

Andersson, Anderz, Lyrenäs, Sara & Sidenhag, Lina (2015). *Nyanlända i skolan*. 1. uppl. Malmö: Gleerups Utbildning

Asher, Henry & Hjern, Anders (red.) (2013). *Från apati till aktivitet, teori och behandling av flyktingbarn med svår psykisk ohälsa.* 1. uppl. Lund: Studentlitteratur. Ss. 31-43

Björkstrand, Thomas (2013). Svenskt teckenspråkslexikon (Version 1.4.1) [mobilapplikation]. Tillgänglig: http://www.ling.su.se/teckenspr%C3%A5k

Bouakaz, Laid (2009). Föräldrasamverkan i mångkulturella skolor. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Bouakaz, Laid (2007). *Parental involvement in school: what hinders and what promotes parental involvement in an urban school.* Diss. Lund: Lunds universitet, 2007
Tillgänglig:
Https://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/4684/Doctoral%20Thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Broberg, Malin, Hagström, Birthe & Broberg, Anders (2012). *Anknytning i förskolan: vikten av trygghet för lek och lärande*. 1. uppl. Stockholm: Natur & Kultur

Bowlby, John (2010). *En trygg bas: kliniska tillämpningar av anknytningsteorin*. 2. utg. Stockholm: Natur & kultur

Eilard, Angerd *(2010). Barndomens förändrade villkor: förutsättningar för barns lärande i en ny tid.* Stockholm: Skolverket
Tillgänglig på Internet: http://www.skolverket.se/publikationer?id=2475

Ellneby, Ylva (2008). *Pedagoger mitt i mångfalden: att möta barn från andra kulturer i förskolan.* Stockholm: Sveriges utbildningsradio.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet:
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Hamberg, Lena (2015). Samverkan i och med språket; Systematisk-funktionell analys av språkanvändning i en kommunal gränsaktivitet med nyanlända flyktingar som målgrupp
Tillgänglig: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154348/Samverka.pdf?sequence=1

Jahanmahan, Farhad (2012) Interkulturell pedagogik, inkluderande pedagogik – forum för motstånd?
Tillgänglig: http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:536124/FULLTEXT01.pdf

Juvonen, Päivi (2015). Lärarröster om direktplacering av nyanlända elever. I Bunar, Nihad (red.). *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur ss. 139-176

Kihlström, Sonja (2007). Intervju som redskap. I Björkdahl Ordell, Susanne & Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber ss. 47-69

Kihlström, Sonja (2007). Uppsatsen - examensarbetet. I Björkdahl Ordell, Susanne & Dimenäs, Jörgen (red.). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. 1. uppl. Stockholm: Liber ss. 226-246

Kronholm, Håkan och Beckman, Annki (2014) *Barnets bästa – för nyanlända barn i förskolan En inspirationsskrift för dig som tar emot nyanlända barn i förskolan.*
Tillgänglig: https://www.goteborg.se/wps/wcm/connect/86d592e5-4078-42e6-90fc-1ba4c3ebde52/Barnets+b%C3%A4sta+broschyr_liten_dubbelsidig.pdf?MOD=AJPERES [2016-05-05]

Kobrosli, Tomasine & Kharouach, Fatima (2010). Att läka själens sår - En kvalitativ studie om flyktingbarn i förskolan. Borås högskola.
Tillgänglig: https://bada.hb.se/bitstream/2320/6218/1/kharouach_kobrosli100315.pdf [2016-07-10]

Kultti, Anne (2014). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan: lärande av och på ett andra språk*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Kultti, Anne. Tidig flerspråkighet i förskolan. I Sheridan, Sonja, Pramling Samuelsson, Ingrid & Johansson, Eva (red.) (2009). *Barns tidiga lärande: en tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis ss. 215-236

Lantz, Annika (2013). *Intervjumetodik. 3.*, [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Lunneblad, Johannes (2013). Tid till att bli svensk: En studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. Göteborgs universitet. 16 maj 2013
Tillgänglig: https://journals.hioa.no/index.php/nbf/article/viewFile/339/578 **[2016-05-05]**

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket
Tillgänglig: *http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442*

Löfdahl, Annica (2014). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl, Annica, Hjalmarsson, Maria & Franzén, Karin (red.). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. 1. uppl. Stockholm: Liber ss. 32-43

Skolverket. Bedömning av genomförda insatser till stod for produktion av läromedel avsedda att användas vid modersmålsstöd i förskolan. *Utbildningsdepartementet*
Tillgänglig: http://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FBlob%2Fpdf2272.pdf%3Fk%3D2272 **[**2016-07-12]

Stier, Jonas (2009) Migration och globalisering. Självklart får det konsekvenser för människans eviga strävan att skapa sig en identitet, när man har en fot i det gamla landet och en i det nya. *Pedagogiska magasinet* 13 maj, 2009
Tillgänglig: http://www.lararnasnyheter.se/pedagogiska-magasinet/2009/05/13/bilden-av-oss-sjalva-andra [2016-07-12]

Svensson, Ann-Katrin. (2012) Med alla barn i fokus – om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling. *Paideia nr. 4 2012*
Tillgänglig: http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01.pdf [2016-07-12]

Säljö, Roger (2010). *Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet*. 2. uppl. Stockholm: Norstedt

Wenneberg, Søren Barlebo (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv.* 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

UNHCR, the UN Refugee Agency *(2015).* Mid-year trends.
Tillgänglig: http://www.unhcr.org/56701b969.html [2016-05-05]

Bilaga 1: Mail till Förskolecheferna

Hejsan!

Till vårt examensarbete söker vi nu förskollärare och förskolechefer som arbetar, eller kommer arbeta med nyanlända flyktingbarn i förskolan. Vi önskar få kontaktuppgifter till de förskolor som är aktuella för vår studie.

Oavsett om förskolorna du ansvarar för är aktuella eller ej, vore vi oerhört tacksamma om du besvarar oss så snart som möjligt. Detta för att vi i god tid vill kunna kontakta aktuell personal för att bestämma tid till att göra intervjuer.

Det skulle glädja oss om även du som förskolechef har möjlighet att delta. Möjligheten finns då för dig att göra intervju över telefon, om du inte har möjlighet på annat vis, men vi ser helst att vi träffas personligen.

Intervjun kommer ta cirka 20minuter.

MVH Ida Gustafsson, XXXX – XX XX XX
Ida Karolina Mårtensson, XXXX – XX XX XX
Josefine Troli, XXXX – XX XX XX

Bilaga 2: Brev till Pedagoger

Hej!

Vi är tre studenter som läser sista terminen på Campus i Varberg, via högskolan i Borås. Vi skriver vår kandidatuppsats just nu, vilken berör nyanlända barn i förskolan och hur det kringliggande arbetet går till.

Vi vill ta reda på vad förskollärare i verksamheten har för hjälpmedel och resurser, hur de används och vilka arbetsstrategier som finns. Vi har via er chef fått ett svar om att ni är aktuella för oss då ni har/kommer att ha nyanlända barn. Vi undrar därför när det går bra att vi hör av oss till er eller om ni i nuläget vet vilken tid som passar bäst för er och ert arbetslag att ställa upp på en intervju. Intervjun kommer att ta ungefär en halvtimme.

Inom intervjuerna följer vi givetvis den policy och de krav som Vetenskapsrådet har då en undersökning ska göras inom förskolan. Det handlar om att vi inte får röja någons identitet. Vårt material får enbart användas till det ändamål som det är tänkt till och i detta fall är det enbart för resultatet i vår kandidatuppsats. Det är en självklarhet för oss att den information som vi får ta del av, inte kommer att användas vidare i andra arbeten eller andra sammanhang.

Bilaga 3: Intervjufrågor

Förtydligande till respondenter:

Vi väljer att bara använda begreppet nyanlända i vår intervju, men begreppet syftar till både flyktingbarn och asylsökande barn i vår studie.

Frågor till Förskolechef:

● Hur lång tid har du för intervjun?
● Arbetar förskolorna i ditt rektorsområde i nuläget med nyanlända barn i förskolan?
● Hur länge har du som chef arbetat med nyanlända barn i förskolan?
● Har kommunen några strategier för placeringen av de nyanlända barnen?
↠ EVENTUELL Följdfråga:
- *Hur placeras barnen i olika förskolor eller avdelningar?*
● *Har* förskolan/förskolorna där barnen placerats haft en mångkulturell verksamhet?
- På vilket sätt?
- Hur väl förberedda anser du att förskolorna i ditt område är *för att ta emot* nyanlända och asylsökande barn i förskolan?

■ FÖLJANDE FRÅGOR BERÖR TIDEN FÖRE INSKOLNINGEN:
● Hur mycket tid för förberedelser fick verksamheten?
● Hur gick förberedelserna till?
● Vilken information om *barnet och familjen* fick ni i förväg?
● Vilket stöd har du som förskolechef fått inför mottagandet av barnen och deras familjer?
■ FÖLJANDE FRÅGOR BERÖR ARBETET KRING INSKOLNINGEN OCH BARNENS TID PÅ FÖRSKOLAN:
● Vilka pedagogiska hjälpmedel har ni fått för att underlätta pedagogernas arbete med dessa barn?
● Varifrån kommer *informationen och stödet ni har använt*?
● Upplever du att den information och de hjälpmedel du och dina anställda fått räcker till?
↠ Följdfrågor:
- **Om ja,** på vilket sätt gynnar det personalen i sitt arbete?
- **Om nej**, vad upplever du saknas?
- Vilka önskemål finns från personalen på förskolan?
● Vem bär ansvaret för att informationen når ut i verksamheten?
■ FÖLJANDE FRÅGOR BERÖR TANKAR KRING FORTSATT ARBETE MED NYANLÄNDA BARN I FÖRSKOLAN:
● På vilket sätt tror du att verksamheten kan gynnas av arbetet med nyanlända?
● Ser du några svårigheter?
● Vad tror du krävs av personalen för att mottagandet ska gå bra?

Frågor till Förskollärare:

● Arbetar förskolan i nuläget med nyanlända barn i förskolan?
● Hur länge har förskolan arbetat med nyanlända barn i förskolan?
● Hur många nyanlända barn vistas på avdelningen just nu?

● **Hur går inskolningsprocessen till?**

↠ ***<u>Följdfrågor om inget sådant nämns:</u>***

- Vem eller vilka var med under inskolningen?
-

● **Vilken information fick ni inför barnens inskolning?**

↠ ***<u>Följdfrågor om vi inte redan fått svar</u>:***

- På vilket sätt fick du den information du behövde?
- Hur lång tid innan inskolningen kände ditt arbetslag till att barnen skulle börja på er förskola?
- Vilka förberedelser gjordes innan barnen skulle komma?
- Hur fortsatte arbetet med barnen på förskolan? Exempel på upplägg och arbetssätt.

● **Hur gick kommunikationen med vårdnadshavarna till?**

- Hur har arbetet fortsatt?

● **Vilka krav ställs på dig som pedagog i de vardagliga rutinerna på förskolan i jämförelse med hur ditt arbete såg ut innan dessa barn började på förskolan?**

● **Upplever du att något blivit annorlunda?**

● **Vad gör ni i vardagen för att stötta barnen när de är på förskolan?**

● **Vilka redskap tillhandahålls för att underlätta för er i arbetet med dessa barn?**

● **Varifrån kommer den information som behövs i arbetet med de nyanlända barn som vistas på er förskola?**

● **Upplever du att den information och de hjälpmedel du har räcker till?**

↠ **Följdfrågor:**

- **Om ja**, på vilket sätt gynnar det dig i ditt arbete?
- **Om nej**, vad upplever du saknas?

● **På vilket sätt gynnas verksamheten av arbetet med integrering av nyanlända?**

● **Vilka svårigheter ser du i arbetet med nyanlända familjer i förskolan?**

● **Hur tycker du att arbetet med att bemöta nyanlända barn och familjer skulle kunna utvecklas?**

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se